

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Zaveza avstr. jugosl. učiteljskih društev.

Program

XX. glavne skupščine

„Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev“

dne 6., 7. in 8. septembra 1908 v Gorici.

I. V nedeljo, dne 6. septembra.

1. Ob 11. uri predpoldne seja upravnega odbora v hotelu pri Jelenu.

Dnevni red:

- Poročilo o delovanju vodstva „Zaveze“;
- določitev poročil za delegacijo;
- predlogi in nasveti.

2. Ob 3. uri popoldne zborovanje delegacije v „Čitalniški dvorani“ — na voglu semeniške in tržne ulice.

Dnevni red:

- Predsednik otvori zborovanje;
- legitimiranje delegatov in delegatinj;
- tajnikovo poročilo o delovanju „Zaveze“ in „Zavezinih“ društev;
- blagajnikovo poročilo;
- poročilo računskih pregledovalcev za leto 1907. (§ 15. posl. reda);
- volitev treh pregledovalcev računov (§ 15. posl. reda);
- določitev letnih doneskov „Zavezinih“ članov (§ 17. lit. a „Zav.“ pravil);
- določitev vzporeda za glavno zborovanje (§ 24. „Zav.“ pravil);
- določitev časa prihodnji XXI. glavni skupščini „Zaveze“ (§ 22. „Zav.“ pravil);
- volitev vodstva in upravnega odbora „Zaveze“ (§§ 11. in 12. „Zav.“ pravil);
- predlogi in nasveti.

3. Ob 8. uri zvečer koncert pri Jelenu.

(Vabilo in vzpored koncerta se natisne posebej.)

II. V ponedeljek, dne 7. septembra.

1. Ob 9. uri predpoldne občni zbor društva

„Jubilejska samopomoč“

po običajnem dnevnem redu.

2. Ob 10. uri predpoldne

glavno zborovanje

v Sokolski dvorani v Trgovskem domu po vzporedu, ki ga določi delegacija.

3. Ob 1. uri popoldne banket pri Jelenu. (Kuvert brez pijače 3 K.)

III. V torek, dne 8. septembra.

Izlet na Simon Gregorčičev dom. Izlet se vrši v dveh skupinah: a) v Videm-Čedad-Kobarid-Vrsno, ali b) v Sv. Lucijo-Tolmin-Vrsno. Izletniki a) skupine se odpeljejo dne 7. septembra ob 6^{1/2} uri zvečer do Vidma in dne 8. septembra zjutraj v Čedad, Kobarid in v Vrsno. Izletniki b) skupine se odpeljejo dne 7. septembra zvečer do Sv. Lucije ali v Tolmin in dne 8. septembra zjutraj v Vrsno, ali pa istega dne zjutraj iz Gorice naravnost v Vrsno. Iz Čedada in od Sv. Lucije se nadaljuje pot na vozovih zato se mora vsak udeleženec zglasiti pri pripravljalnem odboru v Gorici, sicer mora hoditi peš.

Za letošnje glavno skupščino so zglazene sledeče razprave:

- Šola in kmetiško vprašanje. Poročevalec deželni poslanec gosp. Engelbert Gangl, urednik in real. učitelj v Idriji.
- Regulacija učiteljskih plač. Poročevalec gosp. Anton Pesek, šol. voditelj v Narapljah.
- Narodnonapredno učiteljstvo in klerikalizem. Poročevalec gosp. Fran Silvester, nadučitelj v Črnem vrhu nad Idrijo.
- Kaj naj stori učiteljstvo v trajen spomin šestdesetletnice vladanja cesarja Franca Jožefa I. Poročevalec gosp. Anton Pesek, šolski vodja v Narapljah.

Predlogi:

- V okviru naše stanovske organizacije naj se ustanovi pomožen sklad v podporo obolelim učiteljem in učiteljicam.
- Na Štajerskem, Kranjskem in Primorskem naj se ustanovi po eno društvo „Pripravniški dom“, ki naj podpira učiteljske in skrbi za učiteljski naraščaj.
- Ustanovi naj se jubilejno društvo „Dom in šola“, ki bi dajalo društvenikom za določeni prispevek vsak mesec list „Domače ognjišče“ in še 2 ali 3 knjige enkrat v letu. Namen društva naj bi bil, delovati za stik med domom in šolo ter nuditi narodu zdravega, poučne in zabavnega čtiva, da se povzdigne naše ljudstvo na višjo stopnjo naobrazbe.

Vodstvo „Zaveze“.

Tajnik:

Drag. Česnik.

Predsednik:

L. Jelenc.

LISTEK.

Ludovik Fettich-Frankheim.

Dne 7. avgusta smo položili v grob premano umrlega tovariša L. Fettich-Frankheima, nadučitelja v Mokronogu. Rajniki se je rodil dne 8. avgusta 1863. leta kot sin Friderika Fettich-Frankheima, računskega oficila pri deželni blagajnici v Ljubljani. Tu se je šolal in napravil l. 1883. zrelostni izpit. Isto leto se je nastopil svojo prvo službo v Knežaku, kjer je ostal do l. 1894. Leta 1888. je postal definitiven. Tu ga je že pričela preganjati usoda, ki mu je grenila vse njegovo kratko življenje. Dasiravno je napravil drugi izpit prav dovoljno, je vendar moral čakati cela tri leta, da je postal definitiven. Kako izboren in delaven učitelj je bil, izpričujejo dva pohvalna dekreta, ki ju je prejel za službovanja v Knežaku. Pa kakor je bil delaven v šoli, tako je vztrajno deloval tudi na izvenšolskem polju. Bil je marljiv in požrtvovalen član in odbornik „Pivške podružnice

družbe sv. C. in M.“ in Zagorskega in Št. Petrskega bralnega društva.

Leta 1894. je bil imenovan za učitelja v Postojni. Tudi tu je razvil prav živahno delovanje. Preosnoval je obrtno nadaljevalno šolo, a od l. 1899., ko je postal šolski vodja ondotne petrazrednice, se je za merodajnimi faktorji trudil in tudi dosegel, da se je sezidalo prekrasno šolsko poslopje. Tudi v Postojni je sodeloval skoro pri vseh narodnih društvih in njenih prireditvah. Poleg vsega tega ogromnega dela pa je še prakticiral pri sodnji ter tudi napravil izpit s povoljnim uspehom. A zla usoda, ki se mu je pridružila kmalu ob pričetku njegovega službovanja, ga ni tudi tu ostavila. Različni dogodki so mu zagrenili bivanje v Postojni, tako, da je l. 1903. prosil proč. Prosil je v Ljubljano in Mokronog. Ker se mu je pa od neke strani zagotovilo, da skoro gotovo dobi zaproseno mesto v Ljubljani, je takoj umaknil svojo prošnjo za Mokronog. Toda ta nesrečna njegova spremljevalka — usoda — je donesla njegovo odpoved prepozno — dasiravno jo je pravočasno odposlal —

v Ljubljano in imenovan je bil proti svoji volji za nadučitelja v Mokronogu.

Marsikateri na njegovem mestu bi obupal, toda on ni. Še z večjo vnemo se je lotil delovanja na novem mestu — pričakujoč, da se mu sčasoma le posreči priti v Ljubljano — ne toliko zaradi sebe, marveč zaradi dece. A vse zaman — ni imel sreče! Dasi je prosil in se skliceval na svoje delovanje v šoli, ni bil uslišan. To je bilo preveč zanj, ki je posvetil vse svoje moči šoli in milemu našemu narodu. Že tako slabo zdravje se mu je začelo bolj in bolj slabšati. Odložil je odborniška mesta pri občini in raznih narodnih društvih hoteč posvetiti vse svoje moči le šoli. A tudi za to je bil že preslab. Šel je na dopust, s katerega se je povrnil še precej okrepljen in zopet je z veseljem in s prirojeno navdušenostjo pričel poučevanje. Zopetno zapostavljanje pri kompetenci pa ga je vrglo zopet na bolniško posteljo. A kot navdušen učitelj je kmalu zopet prišel v šolo, dokler se mu ni neusmiljeno prepovedalo poučevanje.

To in pa, da je moral prositi za upo-

† Fran Eller.

V Peravi pri Beljaku je 20. t. m. umrl tovariš Fran Eller, starosta koroškega učiteljstva, vpokojeni nadučitelj pri Mariji na Zili, star 64 let. Ta vest je z bridkostjo napolnila ves slovenski Korotan in vsa naša srca. Tovariš Eller je bil vzor pravega, neumorno delavnega, požrtvovalnega in neustrašenega rodoljubnega učitelja!

Rojen je bil v Vojniku pri Celju, a posvetil se je učiteljevanju na Koroškem iz rodoljubne požrtvovalnosti, ker je vedel, kako nujno potrebujejo koroški Slovenci narodnih učiteljev. Ako bi imeli zapuščeni koroški Slovenci v vsakem okraju vsaj enega Ellerja za učitelja mladine in odraslih ljudi, ne bilo bi danes Koroško tožni Korotan. Pokojni Eller je deloval pri Mariji na Zili 25 let. Zaradi izrednih zaslug so ga imenovali za častnega občana. Še lepše odlikovanje si je pridobil v sreih onih generacij, ki jih je vzgojil za kremenite značaje in dobre Slovence.

Deželna šolska oblast je strogo pazila na vsak njegov korak ter si za ovaduhe nastavljal slovensčine nezmožne podučitelje, a Ellerjevo delovanje v šoli in zunaj nje je bilo vedno tako pravilno in neomadeževano, da so mu šolske oblasti morale izrekbati le priznanje, iz vohunov pa so nastajali oboževalci njegove značajnosti in pedagoške izvedenosti. Nikoli se ni Eller bal nastopati kot neomahljiv rodoljub in napreden učitelj. Bil je zvest pristaš naših nazorov in vedno se je udeleževal „Zavezinih“ skupščin. Z radostjo smo gledali osivelega moža, kako je z zanimanjem opazoval in se aktivno udeleževal naših bojev ter se z nami vred od srca veselil lepega napredovanja naše stanovske organizacije. Bil je ves naš, a zaničeval je tiste, ki so iz dobičkarije obračali plašč po vetru.

V Beljaku je z nekaterimi prijatelji ustanovil slovensko omizje ter ga nikoli niti v najslabšem vremenu ni manjkalo iz uro oddaljene Zile.

kojitev, ga je tako potrla, da ni več vstal. A še ni dovolj prebil. Dasi so mu bili — po sodbi zdravnika — dnevi šteti, vendar se mu ni privoščilo preživeti zadnjih ur v miru. „Svoje življenje ne pozabim Ludovikovega obraza, ko je čital v časopisu, da je upokojen“, tako mi je jokajoče pripovedovala njegova blaga soproga. In dva dneva pred smrtjo mu je prinesel njegov sinček-ljubljeneček pismo — dekret, da je upokojen in mora v 14 dneh izprazniti stanovanje. Ali ni to hudo, žalostno — da, kruto? Src nimajo! O, zla usoda, zakaj ga nisi vsaj zadnje dneve zapustila — zakaj mu nisi vsaj na smrtni postelji prizanesla s svojimi krutimi udarci!

Petindvajset let je posvečal vse svoje moči šoli, a v plačilo — tako ravnanje ob smrtni uri! Pač je le resnična naša slovenska prislovica: Nehvaležnost je plačilo sveta,

A rajniki ni le bil izboren učitelj, kar pričajo že omenjena pohvalna dekreta in to, da je bil v postojnskem okraju pri uradnih konferencah stalni referent, marveč je bil prav delaven tudi na literarnem polju. Bil je dopi-

Nadejamo se, da nam bo moči o njegovem delovanju in življenju obširneje pisati. Danes kličemo vrlemu, značajnemu tovarišu tja do temnih jame globočin: Ave, anima pia!

Naši dnevi na vseslovan- skem avstrijskem učitelj- skem shodu.

(Dalje.)

Z Dunaja v Prago.

Praga, 11. avgusta 1908.

Vožnja z Dunaja v Prago nam ostane večno v spominu. Bila je takorekoč nepretržna ovacija tako slovenskemu kakor hrvaškemu in srbskemu učiteljstvu, a v polni meri je veljala tudi vrlemu zastopstvu hrvaškega naroda.

Pot od Dunaja do Gmunda smo porabili v to, da smo se hoteli natančno pripraviti o naših sopotnikih v zlato Prago, o sopotnikih, ki jih je gnalo slovansko navdušenje v središče slovanske delavnosti, v središče slovanske samostojnosti. In med temi potniki smo opazili preproste seljake, preproste seljačice in nadebudno mladino, ki se niso sramovali priznati, da so si le s težavo nabavili potrebna sredstva, da so mogli pohiteti med evet slovanskih narodov, kjer se hočejo naučiti prave slovanske odločnosti, da ne podležejo krutim nastopom Raucherjevega paševanja in da si počivo spomin na svojo nekdanjo boljšo preteklost. In nehote nas je obšla bridka misel, zakaj ne napravljajo naši „ljudski“ prijatelji takih skupnih izletov s svojimi podaniki na taka poučna učna pota, kakor je ravno razstava v Pragi? Seveda, naše preprosto ljudstvo menda še ni zrelo za drugačna potovanja kakor za kako božjo pot, ki stane najmanj še enkrat toliko kakor izlet v Prago. Uverjeni smo, da bi našemu ljudstvu izlet v Prago namesto v Lurd koristil tisočkrat več, zakaj v Pragi bi se našemu ljudstvu lahko nazorno pokazalo, da je le ono ljudstvo srečno, ki živi v blaginji, a to blaginjo se more pridobiti le z večjo izobrazjenostjo in z zaupanjem v lastno moč, v lastni jaz. — Toda slovanskim marsikaterim osrečevalcem je zbuditev take samozavesti zoprna, zakaj oni le predobro vedo, da bodo živeli le toliko časa udobno življenje na tem svetu, dokler se nahaja slovensko ljudstvo v oni sanjavi domišljiji, da ni svet zanje ustvarjen, temveč da mu je zagotovljena boljša bodočnost še na onem svetu...

Pot od postaje Gmunda do zlate Prage nas je natančno poučila o narodni zavesti češkega naroda, bodisi preprostega bodisi izobraženega. In narod, ki sestoji iz tako narodno-navdušenega ljudstva, ni še posvečen propadu, temveč takemu narodu je določena na svetovnem pozorišču še velevažna naloga. Od Gmunda dalje do Prage je bila pot nepretržna ovacije. Pozdravljali nas je bosopeti pastirček, pasoč ob železnici svoje goske, pozdravljali nas je kmetič s polja, a pozdravljala nas je preprosta ženica, nabiraje suhljad in gobe ob gozdnem parobku. Češki narod je vedel, da se peljejo zastopniki bratskih narodov h njemu v goste.

Do Gmunda sta nam prihitela naproti zastopnika češkega učiteljstva, tovariša Forman in Hüttl.

sovalec raznih časopisov slovenskih in nemških. Spisal je marsikak lep podlistek za „Slovenski Narod“, a prinesle so marsikaj šaljivega in resnega celo Münchner Fl. Bl. Najrajši pa je sodeloval pri „Učit. Tov.“, ki mu je bil skoro do zadnjega časa vrl podpornik. Bil je učitelj z dušo in telesom, a bil je tudi nad vse kolegialen učitelj in voditelj. Zavzel se je rad vselej in povsod za podrejeno mu učiteljstvo, kar mu je, kakor mi je večkrat poudarjal, pripomoglo, da ni dosegel, česar je želel. Kako rad bi se bil udeležil 25 letnice, ki so jo preženovali njegovi tovariši ravno ono nedeljo, ko je izpil on zadnji kelih posvetne brezsrčnosti — a ni mogel, rad bi bil brzojavil, pisal — ni mogel. Tovariši iz leta 1883., sprejmite njegove pozdrave, ki vam jih pošilja po meni. Ko ni mogel drugega, je izročil pozdrave vsem dragim tovarišicam in tovarišem ter vsem prijateljem in neprijateljem.

Izpolnujoč to Tvojo prošnjo, dragi Ludovik, se poslavljam s temi borimi vrsticami od Tebe, želeč le, da sladko spavaš v rahli zemljici in da zopet vidimo se nad zvezdami!

Mokronog, 18. avgusta 1908.

Jožef Tratar.

Na postaji Třeboni nas je pričakovala nešteta množica ljudstva, kjer nas je v srčnih besedah pozdravil mestni zastopnik Smutny Vaclav, ki se mu je zahvalil hrvaški poslanec dr. Lorkovič, a dame so nas obsule s cvetjem. — Na postaji Veseli nas je na čelu ogromne množice pozdravil župan J. Baštecky, kličeč nam: dobro došli, a v imenu čeških dam gđe. Mařenka Filipkova, obema je odgovarjal hrvaški poslanec J. Modrušan. — Postaja Tabor nam je nudila krasen pogled. Ljudstva na stotine, na čelu mu župan Setnusky, ki je v izbranih besedah nazdravljajal iztelnike; zahvalil se mu je v imenu iztelnikov Slovenec učitelj Rapè. V zahvalo za ta presrčen pozdrav smo obsuli prišlece s cvetkami, ki smo jih prejeli na postaji Třeboni. — Na postaji Benešovo so bila zastopana vsa tamošnja društva, v njih imenu nas je pozdravil župan V. Štark, odgovoril mu je srbski učitelj Št. Bađić. Navdušenje je priklopelo do viška, ko sta se poljubila in objela govornika v znak slovanske solidarnosti. Na predzadnji postaji Nusle-Vrsovič nas je pričakovala nešteta množica ljudstva, na čelu mu polništevilni društvi „Sokol“ in gasilno društvo. V imenu „Sokola“ kakor tudi vseh zastopov nas je pozdravil starosta A. Šebek, a odzdravil mu je učitelj Pesek.

Nad vse presrčen pa je bil sprejem na praškem kolodvoru. Ljudstva je bilo — lahko rečemo — na tisoče v kljub pozni uri. In kakor hitro se je ustavil vlak, je zaorilo iz teh tisočih grl: „Na zdar!“ in: „Živeli!“ Slovenci, Hrvati in Srbi, da se ni čul niti piska in hlapenja vlaka.

V imenu kraljevega mesta nas je pozdravil splošno v lepi hrvaščini dr. Vr. Černý, zagotavljajoč, da nam praško mesto kliče najsrčnejši „Na zdar!“ in srčno želi, da ponesemo na dom veliko idejo o slovanski vzajemnosti, idejo, ki ima bodočnost. Specialno je pozdravil učiteljstvo v imenu praškega zastopa Jos. Schrötter, poudarjajoč, da češko ljudstvo ve ceniti velevažno, a težko nalogo ljudskega učiteljstva in želi, da se vračajoči spominjamo še večkrat mesta Prage.

V imenu pripravljalnega odbora slovanske učiteljske zveze nas je pozdravil predsednik tega odbora, tovariš B. Skála. V navdušenem govoru je proslavljajal zavest južnoavstrijskega učiteljstva, poudarjajoč, da pot, da misel, ki nas je danes združila na zgodovinskih tleh zlate Prage, obeta prinesiti dalekosežen prevrat v življenje slovanskih narodov. Naš pohod lanskega leta v Zagreb in idilično mestece Radovljico postane začetek naše boljše bodočnosti. Živeli Hrvati, Srbi, Slovenci! Na zdar! (Gromovito ploskanje.)

V imenu iztelnikov sploh je odzdravljajal poslanec J. Modrušan, poudarjajoč, da se hočemo ravno med Čehi navdušiti za svoj nadaljni boj proti raznim sovragom. Ravno Čehi nam bodo vzor, kako se moramo osvojiti najprej gospodarski, a tudi duševno. Naj živi slovanska vzajemnost, naš vzor, naš smoter. — V imenu hrvaškega učiteljstva je govoril tov. Klobučar, v imenu slovanskega tov. Jelenc. Oba odzdrava je sprejela ogromna množica z velikanskim navdušenjem.

Čaroben pogled se nam je nudil pred kolodvorom. Ljudstva poln ogromen prostor pred južnim kolodvorom. Gromoviti klici „Živeli Slovenci, Hrvati, Srbi!“ Ko smo korakali do svojih voz, nam je hotel vsakdo stisniti roko v bratski pozdrav, nas videti od bližje. In rediteljem je bila dana težka naloga, vzdrževati red ter nas končno privedi na „Žofinu“, kjer so se nam dala potrebna navodila za prenočevanje.

Ob 10. uri so dospeli zastopniki poljskega in slovaškega učiteljstva, in sicer je bilo samo poljskega učiteljstva 120, nevštevisi drugih Poljakov, ki so pohiteli v kraljevo Prago iskati skupnega stika po vzorcu ravnokar mimule vseslovanke konferencije — a Slovakov je bilo 57, med njimi 16 zastopnikov učiteljstva, v pretežni večini učiteljice v pestrobojnih narodnih nošah. Slovake je vodil znani narodni mučenik Svetozar Hurban-Vajansky.

Došlece je pozdravil v imenu praškega mestnega zastopa Josef Schrötter, ki je v daljšem govoru izvajal, da je mesto Praga radevoljno prevzelo protektorat nad avstrijskim slovanskim učiteljskim zborovanjem, ker ve ceniti dalekosežni pomen tega bratskega zblizanja, Sklenil je z vzklikom: Necht žiji Polaci! (Burno odobravanje.)

Slovake je pozdravil znani dr. Vr. Černý tudi v imenu stoluega mesta, kličeč jim kakor

najbližjim sorodnikom: „Dobro došli!“ z željo, da naj se v teh dneh navzamejo moči, da bodo mogli okrepečani vršiti svojo narodno dolžnost.

Kot tovariše sta pozdravila v imenu pripravljalnega odbora učitelj Černý in Pilat v imenu „Češkoslovanke enote“.

Odgovarjala sta v imenu Poljakov tov. Novak, a v imenu Slovakov Svetozar Hurban. — Slednjič je izročila došlecem pozdrav češkega ženstva tov. Tumova.

Presrčni pozdrav je zaključila večnolepa pesem „Hej Slovani“, ki jo je pela tisočera množica razoglava.

Na „Žofinu“ so se jim slično nam odkazala stanovanja.

V Pragi.

Nedelja, 9. avgusta.

Nedelja je bila posvečena trojnemu delu. Dopoldne smo se udeležili vsi zastopniki v Prago došlega učiteljstva manifestacijskega shoda, ki ga je priredil češki narod brez razlike strank v znak zahteve, da hoče češki narod imeti tudi v mešanih krajih, kjer gospoduje oholi Nemeč, češke šole za češke otroke. Manifestacija, ki o nji prilično še podrobneje izpregovorimo, nam je jasno pokazala, kaka velikanska moč živi v češkem narodu, a trikrat gorje oni vladi, ki bi hotela to moč po nepotrebnem spraviti v valovanje, da bo začel češki narod glasno zahtevati, kar je v nedeljo, dne 9. avgusta le nemo prosil.

Ob 2. uri popoldne je prišlo srbsko učiteljstvo iz kraljevine Srbije pod vodstvom znane nositelja slovanske vzajemnosti tovariša Jovan Jovanovića iz Kragujevaca, da nekako kumuje ustanovitvi Avstrijske slovanske učiteljske zveze. Sprejem je bil nad vse srčen, kar najbolj svedoči, da so prišli bratje med brate.

Slovaške prišlece je pogostilo mestno zastopstvo v kraljev. muzeju, kjer se je marsikatera navdušena govornica izrekla v boljšo bodočnost trpinov Slovakov.

Popoldne je zletela večina slovenskih, hrvaških kakor tudi nekaj drugih gostov v prekrasno razstavo, da dobi vsaj nekaj skupni vtisk od te v svoji stroki in genialni sestavi menda edine razstave. Popis te razstave si pridržimo za podlistek bodočih števil „Učiteljskega Tovariša“. Omenjamo le mimogrede, da razstava deluje na še tako razvajenega človeka mogočno, čeravno so nemški listi in lističi pisali, da je češka razstava velika blamaža za češki narod, zakaj da obstoja le iz precejšnjega števila suhoparnih statističkih tabel in nekaj, po nemških vzorcih posnetih modelov. Videli smo razstavo, in jasna priča nam je češke žilavosti, one žilavosti, ki se je nemški narod ne boji zamaš...

Nepozabljiv naravnost bajen je bil vtisk, ki ga je napravil na nas prijateljski sestanek v nedeljo zvečer v veliki žofinski dvorani. Kdor je že videl to prekrasno dvorano in v tej veličastni dvorani vso to mnogojezično, pestro množico vseh slovanskih narodov, ki je morala v ogromni večini stati, zakaj na sedeže niti misliti ni bilo, nam bo pritrnil, da ne pretiravamo, ako rečemo, da nas je bilo do 5000, ne všteti one, ki so morali si iskati prostora na hodnikih, v dolenjih prostorih in na vrtu. In vso to množico je navdajala edina zavest, da nas družijo slovanska vzajemnost, da ponesemo to idejo v zadnjo vas najzapuščennejše avstrijske kronovine. In kakor tajen šelest mogočnega gozda je šumela govornica slovanskih narodov, in ni nam bilo treba rabiti onega jezika v medsebojno sporazumevanje, kar nam naši krvni in nekrvni bratje tako radi opočitajo — nemščine — temveč govorila so tu usta in srce. Ni se zrušila svetovnoznanana dvorana „Žofina“, ko je sedel poleg pravoslavnega Srba katoliški Poljak, ko je sedel katoliški duhovnik poleg pravoslavnega popa. Z zadovoljstvom moramo konstatovati, da smo na tem sestanku zapazili mnogo svečnikov, a takih svečnikov se nismo sramovali, ker smo brali z njih obrazov, da jih je na naš sestanek privela zgolj ona slovanska zavest, ki opasi v najkrajši dobi vse Slovane brez razlike vere v mogočno deblo po Svatoplukovem geslu, da je samo v edinosti bodočnost slovanstva!

Večer je otvoril „Učiteljski pevski zbor z Plzenska“ s veličastno Smetanovo skladbo „Veno“ pod spretnim vodstvom pevovodje Fr. Krofitega. — Slavnostni govor je imel tovariš B. Skála, v katerem je poudarjal, da je bodočnost v rokah slovanstva. — Govor je zbudil frenetiški aplavz.

Učiteljski pevski zbor je nato dodal še več točk, med njimi tudi „Hej Slovane“ in „Kje dom je moj.“

V solopevih sta se posebno odlikovala učitelja J. Fiala in B. Kranda, ki sta žela za svoj trud zaslužen pohvalo.

In ostali smo skupaj do pozne ure v prijateljskem pogovoru in nam se je zdelo, da je angel slovanske vzajemnosti razpostrl nad to tisočero množico svoja krila, in srce nam je radosti utripalo, ko smo videli, da se oživljajo naše najsmelejše misli, da je napočil oni dan, ki nam obeta boljšo bodočnost! (Dalje.)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca julija: K 123.60218.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Srednje šole na Slo- venskem.

5. Realke na Slovenskem.

Ta študij se žalibog pri Slovencih preveč zanemarija.

Ljubljanska realka je štela med 495 dijakov 277 Slovencev, t. j. 56%. Med stalnimi profesorji je po zadnjem junjskem imenovanju z ravnateljem 12 Nemecev, 1 Lah in 6 Slovencev. Eno mesto je zdaj razpisano. To razmerje Slovencev in Nemecev v učiteljskem zboru ima za Slovence zle posledice. Nemškim dijakom se prezrejo in odpustijo najhujši disciplinarni prestopki, vceplja se jim smrtno sovraštvo proti Slovencem. Ali ni dovolj značilno, da se mora sodišče baviti s slučajem, kakor je bil Mahrov in Stangerjev nočni napad na mirnega Slovenca? Mahrin Stangerstaoba absolventa ljubljanske realke. Drug dijak Stöckl se je moral pred sodiščem zagovarjati zaradi napada na slovenskega dijaka. Isti Stöckl je še v letnem poročilu naveden kot učenec realke, čeravno je bil od sodišča obsojen in je zaslužil izključenje.

Značilno pa je tudi sledeče: Če prebiramo poročila zadnjih let, vidimo vedno v nižjih razredih število slovenskih dijakov dvakrat toliko kakor nemških; v zadnjih razredih realke pa se skrči število Slovencev tako, da jih je manj nego Nemecev. Tc bi moralo Slovincem dati misliti!

Slovenskim deželnim poslancem in zlasti članom deželnega šolskega sveta priporočamo, da pazno zasledujejo dogodke in uspehe ljubljanske realke.

Idrijska mestna realka se je letos izpopolnila in je imela prvič maturo. Djakov je bilo 225, razen treh vsi Slovenci, profesorji vsi Slovenci. Učni jezik prevladuje nemški, v nižjih razredih se rabi pri polovici predmetov, v višjih razredih pa se skoro izključno nemško poučuje. Upamo, da se to sčasoma izpremeni na boljše.*) Sicer pa je ta realka moderen zavod, kakor se sliši, v vsakem oziru dobro opremljen in celo brez šolnine.

Na realki v Mariboru je 10, v Celovcu 7 slovenskih dijakov, profesorja ni nobenega Slovenca. Slovenščine se učijo Slovenci skupaj z Nemci od začetka z nemškim učnim jezikom in še to samo v nižjih 4 razredih.

Na Primorskem vlada še najboljša razmerie med številom slovenskih gimnazijcev in realcev, prvih je 425, drugih pa 219, dočim je na Kranjskem gimnazijcev trikrat toliko kakor realcev.

Na realki v Gorici je med 423 dijakov 143 Slovencev, med 19 učnimi osebami 6 Slovencev. Za pouk slovenščine je dobro pre-skrbljeno.

Državna realka v Trstu ima 499 dijakov, med temi 76 Slovencev, med stalnimi profesorji ni nobenega Slovenca. Slovenščina

*) Vzrok je to, ker ni slovenskih učnih knjig. Uredn.

Dalje v prilogi.

se poučuje kot relativno obligaten predmet za Slovence, a samo v nižjih razredih, ne da bi bil zato nameščen poseben profesor. Pouk oskrbuje profesor slovenščine z državne gimnazije.

Državna nižja realka v Pulju, ki je stopila na mesto mornarske nižje realke, menda ne izdaja letnega poročila; vsaj mi ga nismo videli, zato tudi ne moremo poročati o nji.

6. Bilanca našega srednjega šolstva.

Na Kranjskem ima 479.973 Slovencev (po zadnjem ljudskem štetju) 1594 slovenskih gimnazijcev in 509 realcev, 28.177 Nemcev pa ima 223 gimnazijcev in 203 realce. En srednješolec torej pride na 228 Slovencev, pri Nemcih pa že na 66 prebivalcev. Za Nemce sta dve nemški gimnaziji in ena nemška realka, za Slovence 4 utrakvistične (v nižjih razredih slovenske, v višjih nemške) gimnazije, ena utrakvistična realka — mestna v Idriji — in ena popolnoma slovenska gimnazija — škofovi zavodi v Št. Vidu.

Na Spodnjem Štajerskem je 409.531 Slovencev, 578 slovenskih gimnazijcev in 10 realcev. Nemcev je 52.716, nemških gimnazijcev 570, realcev za 236. En srednješolec torej pride na 696 Slovencev, a že na 65 Nemcev. Nemci imajo 3 gimnazije in eno realko, Slovenci samo 2 utrakvistični (polovica predmetov se poučuje slovenski, polovica nemški) nižji gimnaziji, ki se imata boriti z vsemi mogočimi zgoraj deloma navedenimi težkočami.

Na Koroškem 90.495 Slovencev s 106 gimnazijci in 7 realci nima niti ene srednje šole, 276.829 Nemcev ima 816 gimnazijcev, 378 realcev, 3 gimnazije in eno realko. En srednješolec pride na 800 Slovencev in na 232 Nemcev. Slovenskih dijakov je zato tako malo, ker ni slovenskih šol, na nemških pa se imajo boriti z jezikom in še povrh z nemškim šovinizmom součencev in učiteljev.

Na Primorskem 212.978 Slovencev nima nobene srednje šole za svojih 425 gimnazijcev in 219 realcev. 19.454 Nemcev, večinoma priseljenih in prebivastvu usiljenih uradnikov, pa ima 3 gimnazije, 2 višji in eno nižjo realko, čeravno je nemških gimnazijcev le 256, realcev pa 225. En srednješolec pride na 330 Slovencev, a že na 40 Nemcev!

V vseh teh deželah je 1.192.977 Slovencev imelo letos 2703 gimnazijce in 745 realce. En srednješolec pride šele na 346 Slovencev. Realcev je veliko premalo, na Primorskem vlada še najboljša številno razmerje med realci in gimnazijci, primorski Slovenci so tudi gospodarsko najbolj samostojni. A tudi gimnazijcev Slovenci še dolgo nimamo preveč zlasti izven Kranjske, če hočemo imeti dovolj narščaja za razne uradniške, profesorske, zdravniške službe. Saj ima 377.176 Nemcev v istih deželah 1865 gimnazijcev in 1042 realcev, zadnjih celo več kot Slovencev. O nadprodukciji inteligence morejo govoriti le Nemci in Čehi, pri Slovencih izobražencev še vedno primanjkuje, primanjkuje pa tudi izvedencev v vseh praktičnih poklicih, ker nimajo potrebnih šol.

A ne le da Slovenci nimamo svojih srednjih šol, niti slovenske učiteljske in kot predmet se ne poučuje v potrebnem obsegu na obstoječih srednjih šolah na slovenskem ozemlju. Najboljše je v Gorici, kjer se na gimnaziji in realki učijo v prvih dveh razredih po 4, v ostalih pa po 3 ure na teden. Kranjski realci imata povprečno v vsakem razredu po 3 tedenske ure za slovenščino. Utrakvistične gimnazije na Kranjskem in Štajerskem imajo za slovenščino v dveh razredih po 3, v ostalih po 2 uri na teden, torej v celem 8 tedenskih ur manj nego v Gorici! Gimnazije v Ptuj, Celovec in Trstu imajo po 2 uri slovenščine. Na gimnazijah v Beljaku in Št. Pavlu ter na realkah v Mariboru, Celovecu in Trstu se poučuje slovenščina v posameznih tečajih, na realkah samo v nižjih razredih. Na nobenem zadnjih 5 zavodov ni profesorja, ki bi bil usposobljen za slovenščino!

7. Sklep in naše zahteve.

Tukaj smo podali slovenski javnosti sicer še nepopolno skico srednjih šol na Slovenskem. A že iz te skice lahko spoznamo, da je uredba res vseskozi pomanjkljiva in da niti najmanj ne odgovarja kulturnim potrebam slovenskega naroda. Iz tega dejstva pa sledi za vse one faktorje, ki jim je poverjena skrb za srednje šole na Slovenskem — to so deželni šolski sveti, oziroma gg. deželni šolski nadzorniki v

prvi vrsti, potem pa ravnateljstva in učiteljski zbori — sveta dolžnost, da brez odloga vse storijo, da se srednje šolstvo na Slovenskem tako uredi, kakor to zahteva kulturni položaj slovenskega naroda!

Naša prva skrb bodi enotna ureditev pouka slovenščine na vseh zavodih, ki jih obiskujejo Slovenci. Slovenščini kot materinemu jeziku se naj posveti povsod enako število tedenskih ur kakor v Gorici; ta predmet se naj poveri profesorjem, ki so za to usposobljeni. Pouk nemščine je v vseh pokrajinah, kjer je kaj Nemcev enako uren. Enotnost imajo v šoli, enotne se čutijo v življenju. Tako mora biti tudi pri Slovencih!

Končni smoter pa morajo biti slovenske gimnazije in realke po vsem slovenskem ozemlju. Slovenci pomislite zlasti sledeče: Za 93 nemških dijakov v Kočevju se izpopolni nižja gimnazija v celu, za 116 nemških gimnazijcev na prvi državni gimnaziji in njeni filiali v Ljubljani se ustanovi posebna gimnazija, čeravno velik del teh dijakov ni na Kranjskem rojenih — za 164 dijakov samostojnih slovensko-nemških razredov in 93 Slovencev na višji gimnaziji v Celju, torej skupaj za 257 slovenskih dijakov, pa se tamošnji razredi ne razširijo v popolno samostojno gimnazijo! To je kričeča krivica za Slovence na Štajerskem, ki se mora odpraviti v najkrajšem času!

Dokler pa nimamo povsod slovenskih srednjih šol, moramo odločno zahtevati, da se nameščajo tudi na nemških, Slovincem namenjenih srednjih šolah po vsem slovenskem ozemlju v prvi vrsti slovenske učne osebe, v najslabšem slučaju vsaj sorazmerno s številom slovenskih dijakov na dotičnih zavodih!

Nadaljna izobrazba učiteljstva.

(Konec.)

Ako preudarimo te preproste, a tako prepričevalne besede, moramo spoznati izbornost, zdrave in jasne nazore tega odličnega poljskega pedagoga ter spoznati važnost in neobhodno potrebo neprestane nadaljne izobrazbe učitelja. Ta je zanj še tem potrebnejša, ker noben poklic ne zahteva toliko vsestranskih znanosti kakor uprav poklic učitelja, čigar smoter in naloga je odgoja; odgoja pa je delo neprestanega napredka, razvoja in popolnitve samega sebe.

Kdor ne kopri in ne gre naprej enakomerno z neprestanim in tako urno napredujočim razvojem vede, ta nazaduje. Nazadovati pa ne sme nihče, a izmed vseh najmanj še učitelj, ki je dolžan korakati spredaj na čelu naroda.

Fakt pa tudi je, da idealno dovršilne izobrazbe ni moči odstraniti od pouka v šoli; ondi se pridobi samo temelj elementarnih, prvotnih napotkov, prava, cena izobrazba pa je odvisna od prakse v življenju, od vaje v poklicu, od vestnega, vnetega dela nad lastnim znanjem, od autodidaktizma. Učitelju je potrebno temeljito in neprestano delo, ki ima služiti za zgled, a to ne le zgolj svojim rejencem, marveč tudi vsemu okolišu in vsi družbi.

Stališče učiteljevo zahteva od strani družbe spoštovanja, in to spoštovanje si more pridobiti samo z razumnim, priznanja polnim postopanjem, z dokazi duševnega dela, z neprestano popolnitvijo svoje izobrazbe.

Kako smešen in pomilovanja vreden je torej oni mladenič, ki si — ponosen na izpričevalo zrelosti ali na takimenovani dekret — domišlja, da ima že v svoji lasti vse znanje, da sedaj že more počivati na svojih lavorikah ter zre na slehrnega le od zgoraj dol. Dokazano je namreč, da so le samo puhloglavci in na razumu svojem omejeni prenapeteži tako prepričani o svoji popolnosti, medtem ko so pravi učenjaki in resni misleci zmerom skromni.

Iz tega, kar smo višje povedali, torej prihaja neobhodnost izobrazbe, a to: a) v splošni, b) v specialni smeri (v stroki svojega poklica).

Tožč po splošni izobrazbi, mora učitelj marljivo in neprestano zasledovati napredek in razvoj vede na polju psihologije in pedagogike; treba je preučiti zgodovino naroda, da po javnih življenja spoznaš lastnosti in značaj do-

tičnega. Treba se je seznaniti z odličnimi izdelki književnosti, a to od začetka naše zgodovine do novejšega časa; ona predstavlja koprnenje in nakane ter napore posameznih slojev in vse družbe; ona kristalizuje v sebi „misli preje in počutkov cvetja“ vsega naroda.

Učitelj mora torej delovati neprestano nad lastno samoobrazbo. Naj si ne domišluje nihče, da bo to, kar je že preobdelal, znal uporabiti zmerom pri učenju, ker ničesar ni popolnega na svetu ter le zgolj v aja naredi mojstra.

Za popolnitev znanja in izobrazbe v narodnem duhu je jako koristno poznanje umotvorov in del naših narodnih pedagogov, ki so preiskovali stvar pri vrele življenje, duha in pojave duha naroda — na podlagi temeljitega znanja teh pojavov ter na njih uprli svoje nazore in osnove, gradili svoje teorije in nazore.

Pregledovanje posebnostnih strokovnih knjig ali metodiških razprav zbuja vnetemu učitelju marsikatero zdravo misel ter mu lajša delo. Učitelj se mora vestno pripraviti za slehrno predavanje, ker mu to olajša pouk in pomaga k ugodnim posledicam truda.

Smoter šolskih konferencij mora tudi biti to, da se učitelji seznanijo z naredbami šolskih oblastnij.

Na šolskih konferencah naj pride v poštev tudi metoda poučevanja posameznih naučnih predmetov. Za vsako konferenco naj se odloči drug predmet, ker o vseh predmetih ni moči govoriti na eni konferenci podrobno in izčrpajoče.

Nič manj važno sredstvo za daljšo izobrazbo v poklicu so tudi praktične lekcije, ki jih opravljajo učitelji v navzočnosti svojih kolegov ter stvarno njih preresetavanje na mesečnih konferencah.

Vodja zavoda mora deliti svoje izkušnje in opazke, ki jih doseže v dobi od ene konference do druge s tovariši ob hospitacijah. Te opazke ne smejo imeti znamenj osebnosti, da ne izvablajo razdražbe v učiteljskem zboru.

Zaradi omogočenja nadaljne izobrazbe uaj šolske oblasti preskrbe učiteljem časopise pedagoško-didaktične vsebine ter naj založe šolske knjižnice, oziroma okrajne biblioteke s strokovnimi knjigami in najnovejšimi umotvori iz stroke pedagogike in metodike.

Ko bodo učitelji koprneči po lastni izobrazbi, stali na višini svoje naloge, tedaj postanejo z vestnim izvrševanjem svojih dolžnosti in z vrlino svojega poklica dvigalci društva ter bodo s plemenitim ponosom v svoji notranjščini mogli gojiti v svojem sreju prepričanje, da so izpolnili čim najbolj svoje visoko poslanstvo, a to kakor glede naroda, tako tudi glede domovine.

Prevedel iz poljščine Podravski.

Reakcionarji.

Da živimo v dobi reakcionarstva v Avstriji vobče, je znano, saj ni že skoraj dne, ko bi ne slišali o izdatnih naredbah v nazadnjaškem duhu; posebe pa še na Slovenskem in specialno na Kranjskem, kjer je zadnji čas zavladala črna internacionala posebno nad šolstvom in predvsem nad ljudskim šolstvom. Ne glede na strastne napade, ki jih prinaša dannadan najpoštenjši list na Slovenskem izpod peres blagoslovljenih in le deloma blagoslovljenih prstov še „nikdar kaznovanih urednikov“, izpregovoriti hočemo le o šolstvu kot takem in pokazati svetu, da so ravno ti, ki vpijejo in se rote, kakí prijatelji napredka in obče blaginje so, največji nasprotniki tega.

Ne rečemo, da ni vmes mož, ki so res vneti za napredek, a ti so redki in, kakor se kaže, brez moči.

Obče znano je, da je napredek in s tem v zvezi blaginja posameznih narodov, držav, dežel, krajev in okrajev zavisen pred vsem od kulturnega napredka temeljem duševne izobrazbe. In ta zopet zavis od urejenega šolstva, bodisi od najvišje do najnižje kategorije, od ljudskega šolstva, zakaj le potom tega je mogoča izobrazba širših proletarskih mas in kmetiškega ljudstva.

Srečni, bogati, četudi majhni narodi se predvsem ponašajo z dobro urejenim ljudskim šolstvom in ne prikrijevajo tega, da se imajo za svojo srečo in bogastvo zahvaliti le šoli.

Brez pouka, brez šole ni napredka, ni blaginje, ker se ne more konkurirati z na-

prednejšim, duševno bolj razvitim in zato za gospodarstvo sposobnejšim narodom. Pri nas ne moremo še biti ponosni na svoje šolstvo, zakaj to še dolgo ne bo senca tega, kar bi moralo biti, in sicer zaradi premalo šol. So kraji, kjer je še na sto otrok brez pouka. Zopet so kraji, kjer ima po sto in več otrok malce kake zasilne šole dvakrat na teden. In zopet druge šole so prenapolnjene, v pretesnih prostorih itd. Le malo je v naši deželi res pravih šol, kjer vladajo normalne razmere in so možni potrebni uspehi.

In dokler bo tako, ne bo bolje, in najsi najnovejši psevdoprijatelji ljudskega šolstva skličejo še toliko shodov v kako Škofjo Loko in naj magari uniformirajo vse svoje zavedne in nezavedne pristaše in drže še tako poučna socialna predavanja, ne bo boljše in pojdemo rakovo pot.

Predvsem je treba, kar smo že češče poudarjali, dati nek temelj obči naobrazbi. In to ni drugače mogoče, kakor potom ljudske in to dobro urejene ljudske šole z normalnimi razmerami. Kako se mora človek učiti višje matematike, če ne zna naštevanke in nima temeljnih pojmov iz ljudske šole.

In z odkritim vizirjem vrzemo vam v obraz očitjanje, da ste vi največji nasprotniki šole — reakcionarji v pravem pomenu besede.

Kakor prej omenjeno, treba še veliko in veliko, da se bo moglo meriti naše šolstvo z onim v naprednejših kronovinah. Nas, ki poznamo dobro naše šolske razmere, ne zadene nobena krivda, konstatiramo tu javno, da je naše ljudsko šolstvo v administrativnem oziru še silno pomanjkljivo in bo treba še par sto razredov, če hočemo, da bo vsaj splošno popolnjeno.

Ta nedostatek je dobro znan tudi centralni vladi na Dunaju. In ta vlada leto za letom daje v tem oziru klofote s predbacivanjem, da je kranjsko ljudsko šolstvo vsestransko pomanjkljivo. Pa tedaj se vzdigne iz vaše srede mož in to odločno zanika in dokazuje, kako so za šolo vneti in koliko zanjo store.

Dalje. Znano je, da so kraji, kjer je treba novih šol, ali že obstoječe razširiti in to v najzanesljivejših vaših krajih, a ljudstvo v svoji kratkovidnosti se temu upre. In kje ima najboljšje pomagачe in podpihovalce? V vas. Namesto da bi tako ljudstvo poučili, pomirili in mu razložili pomen šole; mu povedali, da je dobro urejena šola pravi blagoslov za dotični kraj; saj vam nobeden ne jemlje vašega duševnega prepričanja, ga hujskate, da šole ali ni treba, ali da že taka zadostuje. Še več. So pa kraji, kjer je ljudstvo samo prišlo do tega in zahteva šolo. Namesto, da bi takemu ljudstvu šli blagohotno na roko, ga ovirate in vso stvar zadržujete. To nam izpričuje Muljava. Kaj bi še naprej navajali razne primere in potrdila, saj zadostujejo besede samega voditelja dr. Šušteršiča, ki se je izrazil pri neki seji, menda v dež. šol. sveta ni dolgo temu, in sicer: „Mi ne dovolimo nobenega razreda in nobenega učiteljskega mesta več.“ To zadostuje in je najklasičnejša priča, kakšni prijatelji šolstva so. In naj prinaša „Slovenec“ še take statistične podatke o ljudski izobrazbi v klerikalnih državah, vzemimo Belgijo, in naj še toliko vpijejo in pišejo o strokovni izobrazbi ter kmetiških šolah, o socialnih in prometnih kurzh, dotlej, dokler bodo zavzemali napram ljudski šoli tako reakcionarno stališče — oni že vedo, zakaj — in nasprotovali s tako vehemenco razvijanju ljudskega šolstva, niso drugzega ko reakcionarji.

Udeležencem XX. glavne skupščine Zaveze.

Kdor želi, da mu pripravljalni odbor preskrbi prenočišče v Gorici, naj se zanesljivo zglaš do 4. septembra t. l. pri predsedniku pripravljalnega odbora gospodu Ign. Križmanu, nadučitelju v Dornbergu pri Gorici. Ravnotam se je treba zglašiti za banket.

Kdor se udeleži izleta na Simon Gregorčičev dom in se hoče voziti iz Čedad ali od Sv. Lucije v Vrso, naj se zglaš pri gospodu Ign. Križmanu, ki preskrbi vozove. Kdor se ne bo zglašil, bo moral peš hoditi.

Vodstvo Zaveze
Luka Jelenc,
predsednik.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

„Zavezi“ so poslala udarno sledeča učiteljska društva:

Za leto 1907.:

Slovensko učiteljsko društvo 10—K
Savinjsko „ „ 29— „

Za leto 1908.:

Breško-sevniško učiteljsko društvo 52—K
Celjsko „ „ 40— „
Gornjegrajsko „ „ 28— „
Kamniško „ „ 38— „
Konjsko „ „ 29— „
Kozjansko „ „ 23— „
Kranjsko „ „ 49 50 „
Ljubljansko mestno „ „ 15— „
„ „ okoliško „ „ 65— „
Ljutomersko „ „ 40— „
Logaško „ „ 46— „
Pedagoško „ „ 68— „
Radovljiško „ „ 42— „
Sežansko „ „ 63 50 „
Slovenjebistriško „ „ 21— „
Šaleško „ „ 21— „
Šmarnsko-rogaske „ „ 34 50 „
Sentenartsko „ „ 25— „
Slovensko „ „ za Istro 38— „
Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic 10— „
13 učiteljskih društev ni letos še ničesar vplačalo.

Fr. Luznar,
blagajnik.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegete za glavno skupščino so dalje prijavila sledeča „Zavezina“ društva:

XIX. Radovljiško učiteljsko društvo:
62. Kati Droll, učiteljica v Zasipu;
63. Franjica Pogačnik, učiteljica v Ribnem;
64. Avgust Jensek, učitelj na Bledu.
XX. Konjsko učiteljsko društvo:
65. Marija Pavlič, učiteljica v Tepanjah;
66. Mirko Kozuh, učitelj v Konjicah;
67. Matko Žgajner, nadučitelj pri Sv. Kunigundi.

Namestnika:
14. Janko Keržič, učitelj v Čadramljah;
15. Karel Mravljak, učitelj v Čadramljah.
XXI. Litijsko učiteljsko društvo:
68. Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji;
69. Karel Gorišek, učitelj v Zatičini;
70. Ernestina Zajec, učiteljica v Zatičini;
71. Dora Dereani, učiteljica na Savi;
72. Marija Pezdir, učiteljica v Št. Vidu pri Zatičini;
73. Josip Zajec, nadučitelj v Velikem gabru.

XXII. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za kamniški okraj:

74. Janko Toman, nadučitelj v Moravčah.
XXIII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo:
75. Franica Horvat, učiteljica v Ljubnem;
76. Ivan Kele, nadučitelj v Novi Štifti.
Namestnik:
16. Ivan Pušenjak, šolski vodja v Šmihelu pri Mozirju.

XXIV. Ormoško učiteljsko društvo:
77. Dragotin Pintarič, učitelj pri Sv. Miklavžu;
78. Ana Trstenjak, učiteljica pri Sv. Miklavžu;
79. Marija Posega, učiteljica pri Sv. Miklavžu.
Namestniki:

17. Anton Porekar, nadučitelj na Humu;
18. Ljudevit Šijanec, nadučitelj v Svetinjah;
19. Julijana Valentinčič, učiteljica na Humu.

XXV. Učiteljsko društvo za laški okraj:
80. Marija Arzenšek, učiteljica v Trbovljah;
81. Anton Kuhar, učitelj v Trbovljah;
82. Robert Plavšak, učitelj v Trbovljah;
83. Rudolf Kalan, učitelj pri Sv. Katarini;
84. Ivan Logar, učitelj na Zidanem mostu;

85. Josip Zorn, učitelj v Loki;
86. Miroslava Gnus, učiteljica žen. roč. del v Turjah.

XXVI. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega:

87. Leopold Baebler, c. kr. učitelj v Idriji;
88. Marjeta Žele, učiteljica v Begunjah pri Cerkljici.

XXVII. Ljutomersko učiteljsko društvo:
89. Ana Čuha, učiteljica v pri Sv. Duhu;
90. Fran Cvetko, nadučitelj v Vučji vasi;
91. Karel Mavrič, učitelj v Ljutomeru;
92. Ivan Tomažič, nadučitelj na Stari cesti.

Namestnika:
20. Avgust Lah, učitelj pri Sv. Duhu;
21. Marija Tomažič, učiteljica na Stari cesti.

Pri delegatih „Učiteljskega društva za kranjski šolski okraj“ je po neljubi pomoti izostal delegat g. Josip Lapajne, učitelj v Cerkljah, kar tu popravljamo.

Dosedaj je torej prijavljenih 93 delegatov in 21 namestnikov. Sedem Zavezinih društev še ni prijavilo delegatov in ni vrnilo društvenih izkazov. Prosimo vsa ta društva, da to store takoj.

Za glavno skupščino je dalje prigljal gospod Anton Pesek, šolski vodja v Narapljah, sledeče poročilo:

„Kaj naj stori učiteljsko v trajen spomin šestdesetletnega vladanja cesarja Franca Jožefa I.“

Predlogi, ki jih bo stavljal gospod poročevalec, so natisnjeni v programu.

Vodstvo Zaveze

Luka Jelenc,
predsednik.

Srednješolski vestnik.

** Podružnice društev slovenskih profesorjev so ustanovili v Gorici. Namestništvo je pravila že potrdilo.

** Gabriel Majcen, profesor na učiteljski v Mariboru, stopi v pokoj. Sedaj je Majcen jako delaven za „Slov. Gosp.“, ki napada učiteljsko.

Književnost in umetnost.

Nevarni socializem. Spisal Etbin Kristan. — Knjižnica časopisa „Naprej!“ v Ljubljani. X. zvezek. — V sedanjih dobi mogočnega socialnega gibanja je ta Kristanova razprava aktualnega pomena. Brošura govori tudi o vzgoji: Otroka vtaknejo v šolo s petdesetimi, šestdesetimi drugimi paglavci — časih jih je še več — ubogi učitelj naj na vsakega člana te imenitne čete individualno izobraža in vzgaja! V dobi, ko je osebnost še najbolj mehka, ko se še najtežje spozna in opredeli in bilo bi treba največje pozornosti za vsako posebe in največ negovanja, nima kapitalistična družba sredstev za to. V ljudski šoli se začne uniformiranje in kaserniranje človeških duš... (Str. 29.)

Kulturno delo.

+ Velik legat za ljudsko knjižnico. Nedavno umrl inženir Dominik Kreuzinger je zapustil za ljudsko knjižnico v Hebu 400.000 K.

+ Prva ljudska knjižnica „Vesne“. V nedeljo, dne 23. avgusta je otvorilo fer. akad. društvo „Vesna“ v Poljanah nad Škofjo Loko „Prof. J. Jesenka ljudsko knjižnico.“ Otvoritveno predavanje je imel ob 4. uri popoldne v Poljanah gostilnici v Poljanah pravnik Ivan Stanovnik. Prijatelji ljudske izobrazbe so se v lepem številu udeležili otvoritve. S prosveto k svobodi.

Politiški pregled.

* Jugoslovanski minister. „Hrv. Koresp.“ poroča iz Zagreba: Hrvaški listi se zopet bavijo z govoricami, da bo ob obnovljenju Beckovega ministristva imenovan tudi jugoslovanski minister. Poudarja se, da je to imenovanje odvisno od sporazuma obeh jugoslovanskih klubov. Vlada namerava baje razdeliti jugoslovansko ministristvo v dva oddelka: slovenski in hrvaški. Jugoslovanski minister bo baje imenovan za slučaj, ako bi bil za podpredsednika zbornice imenovan kak italijanski ali romunski poslanec.

* Skupni ministrski svet. Dne 19. avgusta se je skupni ministrski svet bavil najprej s skupnim proračunom vojnega ministristva. Nadalje se je razpravljalo tudi o srbski trgovinski pogodbi. Vlada je edina v tem, da stopi trgovinska pogodba v veljavo na podlagi pooblastilnega zakona. Minister Burian je spravljal na razgovor dogodka na jugu monarhije, posebno agitacijo Srbov v Bosni in Hercegovini. Sploh se je razpravljalo o vseh balkanskih vprašanjih. Ako se bo mladoturško gibanje razvijalo v oblikah, ki opravičujejo zaupanje velesil, se kmalu ukrenejo nekake odredbe glede reformne akcije. Bosanskemu vprašanju bo posvečala skupna vlada največjo pozornost.

* Politiški položaj na Ogrskem. Na konferenci ministrskega predsednika dr. Weckerleja z ministrom Kossuthom se je razpravljalo o fuziji strank. Pri večini neodvisnih se je pojavil odpor proti fuziji. Dr. Weckerle je izkušal pri Kossuthu odstraniti nastale diference. V političkih krogih nestrpnost pričakujejo jesenskega zasedanja, največ zaradi fuzije in volilne reforme. Ministristvo je v kritičnem položaju. Weckerlejeva vlada je izkušala z veleizdajniško afero odvrniti ogrsko javno mnenje od pravega stanja položaja. Večina neodvisnih je proti fuziji in za samostalno banko Volilna reforma še ni dobila predsankcije, ker so nemadarske narodnosti, socialisti in kmetiška stranka proti pluralnemu sistemu. Ako volilna reforma ne dobi predsankcije, poda minister grof Andrássy demisijo.

* Zmaga Slovakov na Ogrskem. Pri volitvah v veliki občini Ružomberk so zmagali Slovaki s 23 glasovi proti 17 Madjarom. Vkljub tej zmagi nameravajo Madjari vreči večino s tem, da spravijo v odbor več madjarskih posestnikov in višjih uradnikov kot viriliste. Zaradi te namere vlada med Slovaki velikansko ogorčenje.

* Proti srbski trgovinski pogodbi. Člani česke in nemške agrarne stranke so pri-

čeli skupno akcijo proti srbski trgovinski pogodbi. Dne 18. t. m. so bili najodličnejši poslanci obeh strank skupno pri ministrskem predsedniku ter so v imenu svojih strank najodločeneje protestirali proti temu, da bi trgovinska pogodba s Srbijo stopila že 1. septembra brez sodelovanja parlamenta v veljavo. Ministrski predsednik se je skliceval na nekatere političke in gospodarske argumente, ki govore proti zavlačevanju. Ker pa sta tudi ministra Prašek in Ebenhoch na strani agrarcev, je tudi ministrski svet uvidel, da ne kaže trgovinske pogodbe takoj uveljaviti.

* Bosna in Hercegovina. Bosanski mohamedanci so poslali ministru baronu Burianu spomenico, v kateri so odkrili vse svoje pritožbe in želje glede avtonomije, uprave in verskih odnošajev. Kakor poročajo z Dunaja, je minister nekaterim zahtevam že ugodil. V področju notranje uprave se v interesu izvestne avtonomije ustanove okrajni, oziroma okrajni odbori, ki bodo imeli posvetujoč značaj ter bodo vladi kot posvetujoča korporacija v nekaterih poslih krajne narave. V področje cerkvene avtonomije je minister pripravljen dati poedinim konfesijam popolno avtonomijo. — Vprašanje glede gozdov, ki so bili za okupacije proglašeni za erarno imetje, bi se imelo rešiti na račun, da se da primerna odškodnina vsem onim Bošnjakom, ki zamorejo dokazati, da so nekaj posedovali pravo last na teh gozdih. — Iz Caragrada poročajo: Mladoturki nameravajo v prvi seji parlamenta pozvati vlado, naj pri velesilah stori vse potrebne korake, da se Bosna in Hercegovina zopet vrne Turčiji.

* Jezuitje odidejo iz Zadra. „Večbit“ poroča, da Jezuitje, ki so 45 let bivali v Zadru in oskrbovali cerkev sv. Hrisogona odidejo od tam. Vzrok odhoda je, kakor govori, ker primanjkuje dandanes v jezuitskem redu redovnikov.

* Pomiloščenje na Ruskem. Skoraj vsi bivši poslanci, zaprti zaradi viborskega poziva, so pomiloščeni in so jih takoj izpustili iz ječ. Proti knezu Dolgorukemu se je uvedla preiskava zaradi zapravljanja zemstvenega denarja.

* Srbska „veleždaja“. Dunajski „Vaterland“ javlja, da namerava kralj Peter poslati cesarju Francu Jožefu lastnoročno pismo, kjer mu označi, da so vse denunciacije v zloglasni brošuri „Finale“ neosnovane. Srbski kralj izjavi obenem cesarju svojo popolno lojalnost in korektnost s strani srbskega dvora. — Iz Sarajeva javljajo: Na zahtevo zagrebškega državnega pravdnika so štirje bivši občinski odborniki stavljeni pod policijsko nadzorstvo, češ, da so kompromitirani v Nastićevi aferi. — Kakor javljajo iz Belgrada, so vesti avstrijskih listov o razlusu „Jugoslovanskog kluba“ popolnoma izmišljene. Srbska vlada nima nikaškega povoda postopati proti omenjenemu društvu. — „Slovenec“ simpatizuje s preganjalci Srbov.

Jubilejski dar.

Učiteljsko — sebi! Tov. Pavel Šile, nadučitelj v Zireh, 10 K; tov. Fran Luznar, nadučitelj na Primskovem pri Kranju, 9 K ob praznovanju službene 25 letnice. Skupaj 19 K; zadnjih izkazanih 3341 75 K; doslej darovanih 3360 75 K. Bog plati!

Vestnik.

Na slovensko-nemški mejli na Štajerskem je nemški Schulverein jako agilen. V Vuzenici ustanove schulvereinsko šolo. Kupiti mislijo za to šolo posestvo gostilničarja Pušnika. Koristno bi bilo, da izkušajo Slovenci to preprečiti. — V Remniku ob meji je razpisano mesto nadučitelja. Doslej je bil tam vedno slovenski nadučitelj, sedaj pa so občani podpisali prošnjo na deželni šolski svet, da nastavi nadučitelja nemške narodnosti in uvede žev IL razred nemški učni jezik. Enako prošnjo je tudi oddal občinski zastop, ki je baje v slovenskih rokah. Umetnost bi bilo, da se oglasi za to mesto čimveč slovenskih prosilcev.

Bratje in sestre! Narod, ki ne spoštuje svojih mož, je izgubljen in stan, ki ne ceni svojih izvoljenih voditeljev, nima bodočnosti. Tako bi se utegnilo zgoditi nam, če se v sedanjih ozbiljnih časih ne bomo oklepali svojih voditeljev. Nasprotniki naši preže noč in dan na to, kdaj in kako bi nas razdvojili. V dosego tega namena imajo pa obrneno svojo ost proti voditeljem naprednega učiteljsstva. S terorizmom, hujskanjem, podkupovanjem, z zvijačo, s obljubami in prijaznimi besedami skušajo doseči svoj grdi namen. In kdor ni trden v svojem prepričanju bi se jim kmalu usedel na njih pogubne limanice, saj imajo denar in moč v rokah ter obljubujejo in ponujajo izdajcem najboljše službe. Govori se celo, da so se jim nekateri omahljivi že vdinjali z namenom, da bi pri letošnji glavni skupščini v Gorici zasejali razpor. Zato pa pozivljemo vse napredno misleče učiteljsstvo, da pride v čim večjem številu v Gorico ter dá takim podkupljenim egoistom odgovor, kakršnega zaslužijo. Ne nazaj in navzdol, temveč naprej in navzgor bodi naše geslo. Slučajni nedostatki in naši organizaciji, oziroma v vodstvu organizacije naj se nazna-

nijo pismenim potom upravnemu odboru naše Zaveze. Upamo pa, da zgoraj omenjena govornica nima resnične podlage, ampak je to le pobožna želja in namera klerikalcev, ali pa tudi nerazodnost in slabost slučajno prizadetih.

O učiteljskem kongresu v Pragi poroča „Edinost“: V šumno življenje praške razstave, v katero se kakor v kaleidoskopu mešajo slike obrtnih, trgovskih, industrijskih umetniških in znanstvenih kongresov, se je vrnila prošli teden nova slika: Kongres slovenskega učiteljsstva. Dve glavni tečki teh dni, namreč ustanovitev „Zveze slovenskega učiteljsstva v Avstriji“ in pa dvodnevna podrobna razprava o „Narodni vzgoji“, je vzrok, da kakor uvod k temu dnevom izpregovorim nekoliko besed v informacijo učiteljem. Misel o Zvezi slovenskega učiteljsstva ni nova.

— Odkar so stopili Hasnerjevi šolski zakoni v veljavo, se opaža med slovenskim učiteljskim hrepenenjem po zblizanju in spoznanju. — Inicijativa izhaja iz Zagreba in Ljubljane. Jugoslovansko učiteljsvo je že leta 1871 in 1872 detajlno proučevalo program shoda slovenskih pedagogov, ki se je imel vršiti na Dunaju leta 1878. V okliu na vse slovensko učiteljsvo te države se kliče po organu, ki bi družil delavnost slovenskega učiteljsstva. Vsaj vsako tretje leto naj bi se sklicevali shodi slovenskih pedagogov! Ti shodi naj bi slovensko učiteljsvo vodili k lastni slovenski prosveti in naobrazbi v soglasju s pedagoškimi načeli ostalih narodov. Na njih se je imelo nadalje pretresovati o skupnem časopisu slovenskega učiteljsstva, o ustanovitvi slovenskih pedagoških knjižnic, o izdajanju dobrih spisov v različnih slovenskih jezikih itd. Ali preden je prišlo do tega, je minulo celih 35 let. Bilo je to češko učiteljsvo, ki je vedno netilo to misel, da so se končno lani v avgustu sešli delegati slovenskih učiteljskih društev na Dunaju ter se definitivno dogovorili o načelih, na katerih se ima zgraditi zvezo. Prepričani smo, da bo zveza, ki je v njej zastopano 25.000 slovenskih učiteljev, velpomembna za novoslovanstvo na gospodarskem in prosvetnem polju in da je ravno učiteljsvo poklicano propagovati med najširšimi ljudskimi sloji vse one dalekosežne načrte, sestavljene na nedavnem vseslovenskem pripravnem shodu. Druga točka dvodnevnega posvetovanja v plenumu je bila tema „O narodni vzgoji“.

To vprašanje se vleče kakor rdeča nit skozi vse učiteljske shode od l. 1870 do naših dni. To pomenja, da smatra slovensko učiteljsvo to vprašanje najbolj perečim. — Saj je to ravno smisel vsega šolskega dela: delovati v narodnem duhu, t. j. graditi organično na narodni samoniklosti, umevati smisel narodove minulosti, opazovati potrebe sedanjosti in pripravljati njegovemu naraščanju srečnejšo bodočnost. V naše šolstvo se je umetno vrnila nemška vzgojevalna metoda, ki je napravila veliko škodo. Boj za narodno šolo je imel iz početka samo jezikovni pomen. Trudili smo se izvesti načelo, da slovensko dete spada v slovensko šolo. Danes pa pod izrazom „narodna vzgoja“ umevamo mnogo več. Ne samo jezik, ampak tudi slovenskega duha hočemo imeti v šolah. Slovenski učitelj danes čuti, da je treba zgraditi slovensko vzgojevalno metodo ter ne si izposojati pri tujcih. Slovenski učitelji so rešili v Pragi važen problem; zato so bile ta teden uprte v njih oči slovenskih roditeljev, ki jim gre za lepšo bodočnost njih naraščaja.

— Kongres sam na sebi je pokazal ogromno udeležbo. Nad 7000 učiteljev iz vseh strani, koder odmeva slovenska govornica, se je zbralo v Pragi. Kongresna pisarna v palači banke Praga je bila 9. t. m. ves dan polna in slišal si v njej glasove vseh slovenskih jezikov. Izvenčeški učitelji nosijo slovenske kokarde. Bazen Čehov je prišlo največ Poljakov (nad 400), pa tudi Slovenci in Hrvatje so bili častno zastopani. V čast in slavo slovenskih učiteljev bodi rečeno, da so pred kongresom marljivo študirali češčino, tako da so se skoro vsi sporazumevali v češčini. Pozdravni večer na Žofinu je bil sijajen. Galerije in hodniki so bili nabiti do zadnjega kotička.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Tvrđka Fran Ksav. Souvan, zaloga manufakturnega blaga v Ljubljani, 15 14 K (to narodno tvrđko iznova kar čimjotopleje priporočamo slov. učiteljsvu); tovarišica Avgusta Mattanovič, učiteljica v Ljubljani, nabrala 8 K; gdč. Albina Kocijančič, učiteljica v Kropi, nabrala v veseli družbi 8 50 K; tov. Pavla Potočnik, učiteljica v Komendi, 20 K, z geslom:

„Svatob Rudolfa Zoreta smo slavili, dobro jedli smo in pili; Malenšek je bilo tožil, svatom vsem na sroce je položil: za konvikt da kaj bi dali; in res 20 K smo skupaj zbrali. Pavla dnaroe je nabrala, znesek ta Vam zdaj poslala.“

Bog plati! Živila Pavla!

Odlikovanje. C. kr. okrajni šolski nadzornik, gospod Ivan Thuma v Postojni, je dobil za svoje zasluge za šolstvo naslov šolskega ravnatelja. Čestitamo!

„Domače ognjišče“ s prilogo „Naša bodočnost“ bo imelo to pot par dni zamude, ker ima tiskarna mnogo posla s šolskimi tiskovinami. Prosimo naj se ta mala

zamuda vzame blagohotno na znanje. To tudi na znanje ubeglemu lemenarju Terseglavu!

Leplj pokloni in še lepše primere. Te dni so zborovali v Gorici klerikalni študenti. Iz „Slovenčevega“ poročila o tem znamenitem shodu posnemljemo to-le (glej „Slovenca“, št. 193, z dne 24. t. m.): V imenu slovenskega ženstva in katoliško mislečega učiteljstva se zahvaljuje za vabilo in sprejem gospodična učiteljica I. Trampuž. Prosi, da bi dijaki pomagali z nasveti organizaciji slovenskega katoliškega ženstva, da bi se ta organizacija povzpela na tisto višino, na kateri stoji moška. Gospod nadučitelj Ravnihar v prisrčnih besedah pozdravi občni zbor. Srečen sem, pravi, ker vidim toliko mladih delavcev navdušenih za narodno stvar. Poslal me je predsednik „Slovskeve zveze“. Vsi stremimo za istim ciljem: Da bi doživel narod boljše čase, kot jih ima sedaj. Delujmo složno z geslom: Vse za vero, dom, cesarja. — Državni poslanec dr. Krek prinaša pozdrave svojih tovarišev državnih poslancev, zbranih v „Slovenskem klubu“. Veseli me, pravi, da so prihiteli na to zborovanje tudi zastopniki učiteljstva. Da, celo v čast si mora šteti zbor, da ga je posetil mož, ki je v najtežjem času političnih in kulturnih borb stal vedno aktivno v naših vrstah. Pri nas so razmere jako slabe. Pri učiteljih vidimo vsepovsod skrajno nadutost, kije posledica pomankljive inteligence. Da je g. Ravnihar prihitel na to dijaško zborovanje, dokazuje, kako globoko pojmuje duha našega gibanja. — Opozoril bi rad navzoče na to, da so si člani „Slovenske dijaške zveze“ že dvakrat zaporedoma izvolili predsednikom tovariša, doma iz Vipavskega, kjer prebivajo ljudje vročekrvni, hitri, odločni. Imamo dvoje vrst konj: Iskre arabce in počasne, pa za krepke pingavce. Isker arabce je zdaj tukaj, zdaj tam; vprežemo ga pri dirkah, kjer odločno drvi proti cilju in ne gleda, ali je truden ali ne. Ako ni dosegel cilja, je gotovo obležal in se tudi več ne ganil. Pingavec je pa za težko delo; naprtimo mu ga kolikor ga hočemo, zvršil ga bo gotovo, četudi počasi. Speljal bo tudi voz k cilju od tam, koder je obležal z njim isker arabec. In prav so volili člani „Zveze“. Zveza rabi sedaj, ko je treba po vsej širni domovini odbijati napade tujega rodu, pa tudi lastnih bratov, in povsod hitro postaviti postojanko za postojanko, urnega, odločnega predsednika. Potem pa, ko bo napad odbit in dežela zavarovana, bo na mestu širokopleča mož, ki bo mogel vzeti na ramo ogromno dela in ga sigurno ter varno voditi. — Pri vsem našem gibanju, pri vsakem podjetju, pa se moramo ogibati vprašanja, kdo da vleče, temuž imejmo vedno pred očmi, kaj da vleče. Le tam bomo zrlji uspehe, kjer posamezniki ne bodo reflektirali na osebno čast in dobiček. Osebnost malikovalstvo mora izginiti, potem bo dal tudi Bog pri vsakem delu svoj blagoslov. (Navdušeno ploskanje.) — Bilo je torej jako lepo in duhovito. Vprašanje je bilo samo, za kaj se odločita Ravnihar in Trampuževa: ali za iskrega arabca ali za počasnega, pa krepkega pingavca?!

Osobna vest. Izprašani učiteljski kandidat, g. Janko Šraj, je imenovan učiteljem na trirazrednici v Šmihelu pri Rudolfovem in izprašani učitelj, g. Fran Zemljič je pa dobil začasno učno mesto v Bočni na Stajerskem.

Mnenje klerikalcev o učiteljstvu. Dr. Lampe se baha, da bo imel učiteljstvo kmalu na svoji strani. „Nekaterim bomo dali najboljše službe, drugim jih bomo obljubili, ostalim bomo pa prorokovali o izboljšanju učiteljskih plač. Nekaj bodo pa pripomogle naše grožnje ter hujskanje ljudstva zoper šolo in učiteljstvo. Tudi od naše strani vpriporjene disciplinarne preiskave ne bodo brez dobrih posledic za našo stranko.“ Tako je mnenje klerikalcev o učiteljstvu. Naše mnenje je pa, da delajo klerikalci račun brez krčmarja.

Odlikovani slovenski učitelji. „Zemsko Ustf. Spolek Jednot Učiteljských v Království Českém (Česka učiteljska zveza) je imenovala tovariše Dimnika, Gangla, Jelenca, Přibila in Režka svojim dopisujočim članom, „Hrvatski pedagoški književni zbor“ pa svojim praviim članom.

Okrajna učiteljska društva na Kranjskem prosimo, da plačajo „Slovenskemu deželnemu učiteljskemu društvu“ letnino (po 10 h od uda) za l. 1908.

„Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ se bo razširila tudi na Dalmacijo. Tako je prav! Le naprej!

Nova šola v Šiški se začetkom prihodnjega šolskega leta preda svojemu namenu.

V Savi je utonila gospa Adlešičeva, soproga tov. Adlešiča, nadučiteljica v Krškem. Cenjeni rodovini naše sožalje!

Iz seje ožjega c. kr. okr. šolskega sveta tolimskega: Štefan Firm dobi prvo petletnino. Bogotaj Franc in Prijatelj Josip dobita pohvalni dekret; dva učitelja pa grajo. Nanovo se namesti Rode v Tolminu, Volarič Bogomila v Novakih. Premesti se Černe v Otalež in Hmelak v Polubinj. Dne 7. septembra bo prost, vendar je šolski pouk namestiti s prvim četrtkom v oktobru.

R. Izkoriščanje Slovencev v Ameriki. V Judianopolisu je okolo 800 Slovencev; živijo večinoma skupno zunaj mesta. Imajo tudi slo-

venskega duhovnika, baje nekega v Ameriko pobeglega kaplana, da se je izognil avstrijskim paragrafom. — Tudi svojo posebno cerkev morajo imeti pobožni Slovenci; nad 300.000 dolarjev svojega denarja so zabili vanjo, a to še ni bilo dovolj; za čast božjo so morali narediti tudi dolgove, in utegne se zgoditi, da pojde nekega dne cerkev na boben. Praktični Američani jo porabijo za skladišča!

Katoliška morala. Pred kratkim je v Leipzig-Stötteritz izšla nova izdaja brošure „Moraltheologie“, ki jo je bil na latinskem jeziku svoje dni pisal sloviti in sveti Alfonz Liguorski. Ali — čudo! Od saškega pravdnika je bila brošura zaplenjena, pa ne morda zaradi sovraštva do katoliškega moralista, ampak zaradi nesramne vsebine. Pravdnik je rekel, da se na nemškem jeziku pač ne sme prodajati takih nesramnosti.

Koliko ver je na svetu? Rimskih katolikov je 264 milijonov, protestantov 185 milijonov, pravoslavni 110 milijonov, mohamedancev 187 milijonov, židov 11 milijonov, paganov je 125 milijonov, budhistov, šintoistov itd. je 438 milijonov, indijcev 210 milijonov. Vernikov, ki verujejo v enega boga, je 757 milijonov, onih, ki verujejo v več bogov, pa 773 milijonov.

850 samoumerov. Od 1. februarja do 1. junija je bilo v Petrogradu izvršenih 850 samoumerov, in to večinoma od dijakov.

Vseh sodnijskih pomiloščenj v Avstriji povodom šestdesetletnice cesarjeve vladanja je 15 do 16.000.

Tožba učitelja zoper bosenski erar. Leta 1889. je odkril učitelj M. E. Ivanetič v Modriču v Bosni od tega kraja eno uro proč zapuščen studenec. Dva kemika v Celovcu sta ga preiskala in našla 44 mgr. maganzijevega oksida in organske zmesi 36-8 mgr. v 1 litru te vode. Po nalogu bosenske vlade potem izvršena analiza te vode po prof. Ludwigu je potrdila prvi dve analizi. Junija 1896 je naznanil Ivanetič razpošiljatev te vode kot obrt. Toda vlada mu je zaplenila po policijskih organih zaboje in steklenice dne 14. oktobra 1896, in ko je potem Ivanetič 31. julija 1902 zaprl studenec, mu je vlada z asistenco žandarjev dala ključalnico razbiti in ograjo odstraniti. — Pet v avstrijskih delegacijah stavljenih interpelacij v tej zadevi je ostalo brezuspešnih. Afera je potem prišla pred sodnijo. Dne 23. septembra 1904 sta bili obravnani pri okrožni sodniji in dne 18. februarja 1905 pa pri vrhovni sodniji v Sarajevu. — Pri drugi obravnavi je fiskus hotel dokazati, da se je parcela, na kateri je bil studenec (št. 701/5) dala neki Srbinovi v last. Glavna priča, ki jo je tožitelj privedel k vrhovni sodniji, se — ni zaslila, in tožitelj je — izgubil proces. Lansko leto je Ivanetič šele dobil priliko, natanko pogledati v mapo in zemljiško knjigo in je videl, da ni studenec na gori imenovani parceli, o čemer je bil vedno prepričan, nego da leži na parceli št. 700/8, ki jo je pa sedaj vlada — nase napisala, čeravno je le njen vpis v velikosti 0-75 ha na ime tožitelja v postavi utemeljen. Ivanetič je zato obnovil proces, in 2. septembra bo obravnava pri okrožni sodniji v Sarajevu. Tožitelj zahteva v tožbi za odškodnino 100.000 kron, t. j. za tri leta nazaj računajoč 1 milijon steklenic, pri vsaki 10 h zaslužka in od dne prijavljene tožbe dne 22. junija t. l. vsak dan 100 kron odškodnine, dokler bo njegov studenec prost. — Vlada, oziroma minister je v odgovoru na interpelacijo v maju 1902 odgovoril, da je baje voda čista, okusna in se drži v steklenicah, a 3. februarja 1904 je drugi minister na stavljenjo interpelacijo odgovoril, da je voda navadna, ne zdravilna voda, in zato ne gre, da se pripozna pravica najditelju. — Zakaj pa je vlada ravno to parcelo, na kateri je studenec, po končanem prvem procesu napisala nase? Obravnava bo baje zanimiva. Bosna ima dosedaj 33 poznatih in analiziranih studencev, a ta Maksimilian-Erdvarda studenec je prvi in najboljši. — Izvestja okrajnega zdravnika v Gradačcu, okrožnega zdravnika v Tuzli in sanitetnega šefa deželne vlade v Sarajevu so že leta 1895 toplo priporočala, da se delo pri studencu začne ter konstatirali, da se voda rabi z uspehom pri boleznih na očeh, v želodcu in zoper splošno oslabelost. O vodi je dosedaj izšlo 16 raznih brošuric in propektorov.

Prošnja. P. n. g. c. kr. okrajne šolske nadzornike prosim, da mi blagovolijo poslati za „Letopis Slovenske šolske Matice“ teme in teze, ki se je razpravljalo o njih pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah. V Ljubljani, 18. avgusta 1908.

J. Dimnik.

Umrl je dne 15. t. m. Leopold Abram, nadučitelj v p. in vodja „Šolskega doma“ v Gorici. Zadnje čase je bil pristaš „Društva krščansko mislečih učiteljev“. R. i. p!

Šolske razmere v velikovškem okraju na Koroškem. Pri zadnji učiteljski konferenci za velikovski okraj je deželni šolski nadzornik, poljski renegat Palla, poklical dva slovenska učitelja iz tega okraja, ki sta bila tudi predlagana za okrajnega nadzornika za omenjeni okraj, in jima namignil, naj podpiseta protest zoper to predlaganje, ker ju deželni šolski svet ne bo predlagal. Iz strahu pred posledicami sta podpisala. Za nadzornika za slovenski velikovski okraj hočejo imeti zagrizenega sovražnika Slovencev Socharja, ki je celo zilsko in kanalsko dolino v narodnem ziru izpodkopal.

Turčija je dobila ustavo, koroški Slovenci pa ne moremo priti do svojih pravic.

Dr. Lampe je govoril na shodu v Toplicah dne 9. t. m. tako-le: „Kar se tiče učiteljstva — ali je kdo učiteljev tukaj? — (Zborovalci se spogledajo: Nikogar ni!) — le povejte jim: Kakor se kdo le gane, pojde precej v hribe! Pozabil je dostaviti: Tako govori moja ošabnost in moje katoliško prepričanje!

† **Dr. Gustav Ipavc.** Umrl je v Šent Jurju ob juž. žel. 20. avgusta ob 8. uri zjutraj dr. Gustav Ipavc, 77 let star, zdravnik, slovenski skladatelj, lastnik zlatega zaslužnega križca s krono, častni župan šentjurski, častni občan mnogih občin itd. Pogreb se je vršil v soboto, 22. avgusta. Zaslužnemu možu bodi časten spomin!

Častno kolajno za štiridesetletno zvesto službovanje je dobil def. učitelj na deški šoli v Ptujtu Sebastjan Kranjc.

Bodoče zasedanje deželnega zbora kranjskega. Prejeli smo in priobčujemo: Prav dobro ste označili mrtvilo, ki je zavalado v slovenski javnosti glede delovanja dež. zbora in odbora. Zdaj imamo deželni zbor, a zopet ničesar ne dela! Zdaj imamo deželne poslance, toda o naših deželnih poslancih ni čuti ničesar. Dokler je šlo za volitve, so bili vsi živi. Zdaj pa vsi zopet počivajo. Poslanci S. L. S. prirejajo teden za tednom shode, seje in predavanja. Odposlanci S. L. S. se vozijo po vseh kotih slovenskih dežel ter organizirajo, ustanavljajo in poživljajo. Iz naših vrst ni slišati nič takega. Kvečjemu beremo o brezkončni vrsti veselje in deficiti. O kaj pa! Naprednjaki se le vesele in radoste, ko imajo baš zdaj toliko vzroka za veseljačenje. O kakem delovanju in organizovanju, reformovanju in moralnem infiltriranju v naših vrstah ni čuti ničesar. I, seveda, ko smo toli izborni organizovani in smo tako močni, da se samega hudiča ne bojimo. Celo o ljubljanskih predmetnih političnih društvih že nekaj mesecev nismo ničesar brali. Pač, zadnjič je bila pri Plankarju — veselica! Pa dobro. Omenili pa niste, da se naši gg. poslanci niso dovolj zmenili za nas, uboge učitelje, ko je šlo za novo volilno reformo. Na regulacijo svojih beraških učiteljskih „plačic“, čakamo že desetletja „med dvomi in zmotami“, „im Hangen und Bängen in schwebender Pein“. Obljubljal jo je že ta in oni, a dal nam je ni še nihče. Trdno smo torej pričakovali, da se pred sejo vseh treh deželnozbornih klubov spravijo vstran najprej vse največje ovire sporazuma in dogovore vsaj najnujnejše kulturne in socialne zahteve. Ned nami naprednjaki je bilo dogovorjeno, da se še pred začetkom mirovnih konferenc doženejo: a) regulacija učiteljskih plač, b) zaostale podpore deželnemu slovenskemu gledališču in posojila Ljubljani za nove šole in tržnico. Konstatujem, da naši narodnapredni poslanci teh treh predpogojev za vstop k reformskim pogajanjem niso izpolnili ter da, žal, niso dognali ničesar. Ali so na vse to pozabili ali pa nikakor niso mogli ničesar doseči, tega ne vem. Tudi glavni organ naše stranke molči kot grob.

Rečem le, da bi naši poslanci dr. Tavčar, dr. Triller in notar Plantan vse tri točke vsaj v principu doseči mogli, ker so baš takrat imeli priliko in moč, postaviti ultimatum kot „conditio sine qua non“. Ultimata pa žalibog niso staveli, in zato so šla pogajanja po znani grožnji barona Becka gladko kakor po maslu. Tako pa smo danes tam, kjer smo bili; godi se nam, kakor bi bili brez svojih poslancev. Najbednejši pa smo pri tem učitelji in učiteljice, ki živimo že toliko časa od golih obljub in — klofut. Summa summarum: škoda je za nas največja, da danes župan Hribar ni več deželni poslanec in da tudi naš neizprosn poslanec E. Gangl ni bil voljen v odsek za volilno reformo. To je danes sveto prepričanje moje in vseh naprednih učiteljev v kranjskih. Dixi!

Poročil se je g. Alojzij Kranjc železniški mojster z gđ. Zoro Legatovo, učiteljico, oba v Ratečah. Čestitamo!

Papež Pij X. duhovstvu. Papež slavi letos 50 letnico svojega mašništva. Iz tega razloga je izdal na duhovstvo ekshortacijo, v kateri jo opominja, naj živi dostojno, kakor to zahteva njega zvišeni poklic. Ta opomin nima namena koristiti samo duhovstvu, ampak vsem katoličanom. Zakaj blagor krščanskega ljudstva je večinoma od tega odvisen, kako živi duhovnik. Papež proglašja, da imajo duhovniki dolžnost živeti sveto življenje, zakaj njih naloga je, biti Kristusovi namestniki na zemlji. V svojem opominu govori papež obširno o načinu, kako je mogoče svetost življenja doseči in zvišati ter pravi posebno, da so sredstva k temu molitev, premišljevanje o večnih rečeh, čitanje svetih knjig, posebno svetega pisma in izpraševanje vesti. Sv. oče priporoča nadalje čistost, spoštovanje in pokornost proti škofom, posebno proti sveti stolici, dobrotlost, poučevanje mladine, širjenje miru med ljudstvom, oznanjevanje evangelija necivilizovanim narodom in dobrotlost tudi preganjalcem nasproti. Nadalje priporoča papež duhovnikom krščanske eksercicije, snovanje društev za duhovnike ter podeljuje proti koncu apostolski blagoslov. — Vsebinska te ekshortacije je lepa, pa po našem

mnenju papež od svojih duhovnikov preveč zahteva, zato ne bo prav nič dosegel. Nam Slovincem n. pr. bi zadostovalo, ako bi od duhovnikov zahteval, naj bi duhovstvo ne kalilo miru z nečastnimi sredstvi kakor z lažmi, obrekovanjem, hujskanjem, zavijanjem itd. Ako hoče, da bo duhovstvo živelo čisto, naj pa zruši calibat, sicer bodo vsi opomini zaman.

Kakšen bodi pravi duhovnik? Na to vprašanje krasno odgovarja češki pesnik J. S. Macher: „Če bi bil katoliški duhovnik in bi verjel vsemu, kar bi moral verjeti, vem, kako bi živel. V duši in ljudskih srečih bi postavljaj oltarje Bogu najvišjega usmiljenja, Bogu največje ljubene. V temi bi prižigal bakle in sipal bi svetlobo nebeških zvezd v ljudske sne. Brat bi bil onim, ki so ponižani, in siromake bi pritiskal na svoje prsi. Vse besede Kristove bi bile moje življenje, moja kri in moje dihanje. Razen svetega pisma bi ne poznal drugih knjig. V bližini smrti bi bil vsako jutro iz svete groze in pobožnega razvnanja, ko bi mi bilo vzeti v roke telo Kristovo v podobni hostije in piti njegovo kri v podobni vina. Nič več bi se ne mogel s temi prsti dotikati česa pozemskega, posvetnega — niti pomisliti ne bi mogel, da bi še kdaj vzeli v roke kvarte in pozno v noč igral za denar. Če je molitve povzdigovanje duha k Bogu, pa bi si želel tega trenutka. Z eno besedo: Vem in čutim, kako bi živel, če bi bil katoliški duhovnik. Vidim pa tudi, kako ti žive — zato pravim: Jezus Kristus, zapuščen si kot drevo na polju, in tisti, ki v Tebenajmanj verujejo, so ti vendar najbližji!“

Organizacija okrajnih nadzornikov. C. kr. ministrstvo notranjih zadev je dovolilo „Reichsbund der österreichischen Bezirksschulinspektoren“ s sedežem v Ljubljani. — No, sedaj je vendar enkrat dokazano, da se tudi gg. nadzorniki marsikaj koristnega nauče od — učiteljstva. Torej ni samo narobe res.

Zgradbo šole na Medvedjem brdu v logaškem okraju so zopet odložili. Baje prično z zidanjem šole prihodnje leto.

Naši nasprotniki so lahko ponosni na svoje pristaše. V nekem kraju, kjer je že davno zadostno število otrok za stalno šolo, se je vršila — ne dolgo temu, komisionalna razprava o zidanju šole. Docični kraj se nahaja v občini z ultraklerikalnim občinskim odborom, notabene, če se ne motimo: nad polovico odbornikov se ne zna podpisati. Ta odbor se je zbral z namenom, da se upre ter da šole ni treba. Ko eden članov komisije odbornikom prigovarja in pojasnjuje, zakaj gre, in kako je potrebna šola, se odreže najhujši izmed odbornikov: Jaz nisem nikdar v šolo hodil, pa le znam brati in pisati. — „Kje ste se pa vendar naučili?“ ga zopet vpraša oni. — „V arestu!“ se je ta odrezal. Na to besedo je menda oni obmolnil, zakaj slutiti je moral, kaka oseba stoji pred njim, ali pretepač ali tat. No, tu je bilo oboje v zvezi: pretepač in tat. — Taki so zavedni katoliški možje. „Slovenec“ take zavedne ljudi poveljuje in hvali. Bodi nam v tolažbo in se zavedajmo, ko nas zopet tolovaško napade, da so pač ljudje, ki hvalijo kar je vredno graje, in grajajo, kar je vredno hvale.

Frankolovo pri Vojniku. V naši zakotni vasi — v bližini čarobna razvalina Lindeškega gradu in ob poti tja gor krasen slap neznanega imena — proslavila je šolska mladina cesarjev jubilej s spevoigrato tovariša E. Adamiča. Silno je lilo dne 15. avgusta, vendar se je zbralo 9 tovarišev in samo ena gđ. tovarišica ter mnogo drugega občinstva v okusno okrašeni novi šoli. Nadučitelj Ivan Štrukelj je očrtal v slavnostnem govoru glavne dogodke vladarjevega življenja tako ljubko-poetično, da bi moral svoj govor kje objaviti.* Vendar se bojim, da ga ohrani le zase. Za tem se je pela spevoigra. Ne bom opisaval, ne hvalil, ne grajal, kar je v njej zbranega. Vsak učitelj jo mora tako poznati, saj jo menda že ima sleherni šola. Kar ti ne ugaja, pa izpusti! Tako sem storil tudi jaz. Izberi pa le dobre pevce in pevke, da ti kateri ne zlomi kakšikirice. No, pri nas je šlo vse po sreči, le „Badovoljni brambovi“ so ostali doma. Splošno se mora reči, da je spevoigra dobro uspeła. Slišala se je povsod pohvala. Zato vsa čast tovarišu-skladatelju. Ob koncu se je priredila živa slika. Dečki v čakah in s sabljami v rokah, deklice z venci so se poklonili cesarjevi podobi. Ta živa slika je bila jako krasna. — Igra se je ponovila dne 23. avgusta z zopet povoljnim uspehom. A. S.

Jana Lega mladinska knjižnica. S predsedstva mestnega magistrata ljubljanskega sporoča se nam, da je presojevališče, ki je imelo oceniti za Jana Lega mladinsko knjižnico vposlane spise, in ki so ga tvorili gg. Anton Aškerc, Jakob Dimnik, Fran Govekar, dr. Fran Ilešič in dr. Fran Zbašnik, prisodilo I. nagrado v znesku 300 K gospodu Andreju Rapetu, mestnemu učitelju v Ljubljani, za njegovo povest „Dane“, II. nagrado v znesku 200 K pa gospodu Juriju Slapšaku, nadučitelju v Vodich za njegovo povest „Turki pred sv. Tilmom“. Založništvo nagradnih povesti izročil se „Zavezi jugoslov.

Prosimo ga, da ga dá nam na razpolago; objavili bi govor v „Zvončku“ ali pa v „Naši bodočnosti“. Uredn.

avstr. učiteljskih društev. — Pri tej priliki prosi predsedstvo mestnega magistrata pisatelje nenagradnih spisov, da blagovolijo svoj naslov z geslom vred naznaniti mestnemu magistratu ali pa uredništvu tega lista, da se jim povrnejo rokopi.

Iz šolske službe. Izprašana učiteljska kandidatinja gđ. Pavla Z a v a š n i k o v a je pripuščena k šolski praksi na Viču. — Dež. šol. svet je potrdil, da se otvori II. razred ljudske šole društva „Mladika“ v Ljubljani in da se namesti v nji izprašana supletinja Cirila Pleškova. — Za ravnateljica meščanske šole v Radgoni je imenovan K. F r e i b e r g e r, meščanske šole učitelj v Celju. Na njegovo mesto v Celju pa pride K. L e c h n e r iz Radgone.

Razstava „Otrok“. Priprave za to razstavo „Splošnega slovenskega ženskega društva“ so že v polnem tiru, tako da bo razstava zares lepa in velika. Katalog, ki bo imel tudi več medicinskih, pedagoških in drugih praktičnih člankov ter nekaj črtic iz otroškega življenja, se že tiska. Razstava bo obsegala okoli 35 različnih skupin, ki bodo vse inštruktivno in okusno sestavljene. Več slovenskih umetnikov je že poslalo svoje umotvore, tako da bo razstava „Otrok“ hkratu tudi mala umetniška razstava in bo že zaradi tega zanimiva. „Družba sv. Cirila in Metoda“ se udeleži razstave z deli svojih otroških vrtecev ter s slikami svojih šol, I. mestna deška šola in šentjakobska dekleška šola pa s svojimi učili ter z risbami in ročnimi deli učencev. Zavod za slepce iz Zagreba je tudi že poslal učila in dela svoja. Nekateri ljubljanski trgovci bodo začeli že te dni pripravljati v „Narodnem domu“ svoje oddelke. Razstava se otvori dne 8. septembra.

VIII. kongres slovanskih časnikarjev v Ljubljani. Kakor smo obveščeni, so se priglasili, da se udeležijo kongresa v Ljubljani, med drugimi tile odličnjaki iz izvenavstrijskih slovanskih dežel: grof Vladimir Aleksejevič Bobrinski, poslanec v ruski dumi, knez Nikolaj Nikolajevič Lvov, poslanec v ruski dumi, Aleksander Stepanovič Gižickij, poslanec v ruski dumi, Roman Dmovski, predsednik „Poljskega kluba“ v gosudarstveni dumi, dr. Adam Doboszyński soprogo, odvetnik v Krakovu, Ljudevit Straszewicz, urednik „Kurjera Poljskego“ iz Varšave, Kazimir Puffke, urednik „Dziennika Poznańskiego“ iz Poznanja na Pruskem, grof Henrik Potocki, iz Koniecpola na Ruskem, knez Zdzislaw Lubomirski iz Varšave, plemič Antonin Zwan s Poljskega, sedaj v Marijinih varih, dr. Fr. Veselovsky soprogo, odvetnik v Trnovi na Ogrskem, grof Žiga Plater iz Bialrezewa na ruskem Poljskem, Milan Harmine soprogo, arhitekt v Budimpešti, in Svetozar Hurban-Vajansky znameniti slovaški pisatelj in časnikar iz Turč. Sv. Martina na Ogrskem. Končno se je našemu odboru prijavil, da se udeležijo kongresa, državni poslanec dr. Nikolaj Hlibovicki v družbi z dvema poslanecema iz gosudarstvene dume. Kot zastopnik „Russkega Slova“ v Moskvi in „Birževih Vjedomosti“ se je priglasil „Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev“ dr. Lev Sokolovski-Karavajev, ki piše, da ima nalogo posvetiti največjo paznost mestu in njegovi okolici ter o svojih tiskih poslata listoma obširno poročilo.

Zopet nesreča s puško. S puško so se igrali dekleta, ki so delale pri grofu Barbotu na Dobu. Ena izmed deklet je pri tem pomerila v Tilko Lukek in jo zadela v obraz. Svinčena zrna so šla v glavo in močno ranila dekle. Prepeljali so jo v bolnišnico. Opozarjajte mladino, naj bo previdna!

Grozni starši. V vasi Almacellas na Španskem so orožniki našli v hlevu za kunce pri zakonskih Baji domačo 16letno hčer popolnoma nago in shujšano do kosti. Živinski starši so zaprli hčer v hlev takoj po prvem letu rojstva ter je dobivala s kunci enako hrano. Ko so jo našli, je deklica zbežala po vseh štirih na popolnoma enak način kakor kunce. Starše so zaprli. — Kakšna dežela je Španska, dobro vemo.

Medicinsko-znanstven kongres v Opatiji. Dne 28., 29. in 30. septembra zboruje v Opatiji četrti mednarodni talosoterapijski kongres (o morskih boleznih), ki mu bodo predsedovali profesorji Ernst v. Leyden in Kirchner iz Berlina, Albert Robin iz Pariza, Sir Weiser iz Londona, dr. Ljudevit Winternitz in dr. Dainer z Dunaja. Prvi tozadevni kongres se je vršil l. 1894. v Boulogne, drugi l. 1895. v Ostende in tretji l. 1903 v Biarritz. Poročevalci bodo imeli razna predavanja o vplivanju morskoga podnebja na pljučno tuberkulozo, potem o morskimi boleznimi. Za kongresa se bodo priredile tri razstave, in sicer ena farmaceutičkih preparatov in medicinskih aparatov, druga starih in novih industrijskih izdelkov Istre in Dalmacije in tretja karakteristiških pokrajin iz teh dveh dežel.

Plavajoč sanatorij. Neka angleška tvrdka gradi zdaj ladjo, ki bo stala več ko dva milijona kron. Na tej ladji bodo napravili sanatorij in ga opremili z vsemi najmodernejšimi pridobitvami teh zavodov, zlasti za živčne bolezni. Imel bo ta sanatorij najrazličnejše vrste zdravilnih kopeli, bolniške sobe, prostore za gimnastične vaje, a tudi koncertno dvorano in gledališče ter velik salon za konverziranje.

Ladja bo mogla sprejeti 200 pasazirjev in bo navadno pred Opatijo, od tam pa pri mirnem vremenu križarila tja do Sredozemskega morja; dva zdravnika bosta neprestano na ladji. Povprečna cena za osebo bo znašala 40 kron na dan.

Previdnost pri uporabi svinčnikov! Pred kratkim je umrl mlad mož, ki si je ranil prst, ko je obrezaval svinčnik. Majhna zarezka mu ni bila mar; šele drugi dan je postal pozoren, ko ga je jelo skeletično na prstu. Naslednji dan se je opazilo nevarno vnetje, ki se je razširilo po vsi roki in po levi strani oprsja. Poklicani zdravnik je konstatiral, da se je bolnik zastrupil z grafitovim prahom, ko je koničil svinčnik. Bilo je že prepozno. — Na to nevarnost je treba opozoriti zlasti šolsko mladež, ki ima tudi to navado, da svinčnik vtika v usta, ko ga rabi pri pisavi. Dognalo se je namreč, da je ta razvada povzročila semintja črevesno vnetje in druge notranje bolezni.

Šolsko zdravstvo.

Med je za otroke, ki naglo rastejo in so zaradi tega blede in slabotni, jako dobra jed. Taki otroci kažejo poželenje po sladkih jedeh. To poželenje nastaja zaradi potrebe prinesiti telesu takih snovi, ki naglo in neposredno prehajajo v kri in tako posredujejo izdatnejšo premeno snovi; zato ne smemo z medom štediti. Posebno dobro je dati otrokom za zajtrk mleka oslajenega z medom, in dobrega domačega kruha. To je najbolj zdrav in najbolj prebavljiv zajtrk, posebno pozimi je taka hrana otrokom prikladna in koristna. Mleko s kruhom daje otrokom dobro hrano, med jo pa ogreva in krepi dihalo. Mnenje, da je med neprebavljiv, je napačno.

Pustite otroke se igrati na pesku. Nič zato, če si tudi malo pomažejo obleko in če si tupatam eden ali drugi naših malih nasuje malo peska v usta. Skrbeti treba, da je pesek čist, zrak čist in da otroke kdo nadzoruje. Begajo naj pa bosji po pesku, to jim posebno dobro je.

Sredstvo proti raku. Londonski listi poročajo, da se je zdravniku dr. Bellu posrečilo najti zanesljivo sredstvo proti raku. Po doktor Bellovi metodi igrajo glavno vlogo pri zdravljenju raka nekuhana jedila, kakor salata, jajca itd., pred vsem pa mravljinja kislina.

Razgled po šolskem svetu.

— **Stavko čeških šolskih otrok** pripravljajo dunajski Čehi, ako jim na Dunaju ne dajo javnih čeških šol.

— **Hrvaška ljudska šola v Pazinu** je imela pred 18 leti, ko so jo odpri, le 60 učencev in učenk. Danes jih ima že 330. Gotovo je to lep napredek.

— **Nemška šola v Bosni.** V Kreki poleg Dolne Tuzle ima ljudska šola poseben nemški oddelek, ki ga obiskuje — šest otrok tamkajšnjih uradnikov in domačih rudarjev. K stroškom prispeva tudi tuzlska občina.

— **Umrl je sloveči filozof in pedagog profesor Paulsen.**

— **Kitajci v Ameriki.** Kitajska vlada je sklenila, da pošlje vsako leto 109 dijakov študirat v Ameriko.

— **Kmetijski pouk** uvedejo prihodnje leto poizkusno v ruski vojski. Ta pouk je v Italiji že uveden in rodi dobre sadove.

— **Naslednik Wahrunda.** „Tagespost“ je zvedela, da bo za naslednika profesorja Wahrunda imenovan profesorjem cerkvenega prava na inomoškem vseučilišču dr. Valter Hörman pl. Hörbach.

— **Boj hrvaških vseučiliščnikov.** Iz Zagreba javljajo: Osrednji odbor vseučiliške mladine je izdal na kolege oklic, v katerem pravi, da hoče nadaljevati boj in ne prej odjenjati, dokler se ne ugotovi zahtevam in ne zadobi vseučiliške zadoščenja. Načina bojevanja ni možno še določiti, za to naj bodo kolegi pripravljeni, da pridejo začetkom oktobra na občini dijaški shod na katerem se določi nadaljna taktika boja.

— **Prestolonaslednik za katoliško vseučilišče.** Prestolonaslednik nadvojvoda Fran Ferdinand je zadnje čase opetovano obiskal Solnograd ter si v spremstvu višjega uradnika deželne vlade ogledoval razne večje hiše po mestu. V začetku se je mislilo, da si išče nadvojvoda primerno hišo za poletno bivanje, kar pa se je takoj poluradno zanimalo. Sedaj je znano, da išče prestolonaslednik primerno hišo, ki jo želi pokloniti klerikalcem za katoliško vseučilišče.

— **Varšavsko vseučilišče se zopet odpre.** Varšavsko vseučilišče je zaradi nemirov in štrajkov zaprto že dve leti. Kakor pišejo ruski listi, se vseučilišče zopet odpre. Dijaki se vpisujejo, vendar ne v tolikem številu, kakor pred dvema letoma. Glavni kontingent bodočih slušateljev bodo tvorili nepoljski elementi. Na ta način nameravajo Poljaki še nadalje bojkotirati varšavsko vseučilišče, ker se na tem predava ruski in ne poljski. Poljski voditelji so sklenili, da se poljski mladeži svetuje, naj ne pohaja varšavskega vseučilišča, marveč naj gre na druga ruska vseučilišča, kjer so bolji profesorji nego v Varšavi. Tam se more poljska mladina bolje naučiti ruskega jezika. Pred

dvema letoma je imelo varšavsko vseučilišče okoli 1500 slušateljev, sedaj jih bo imelo komaj tretjino. „Novoje Vremja“ pravi, da bo bržkone ruska vlada prisiljena zapreti varšavsko vseučilišče, ker se ne izplača trošiti toliko za tako malo število slušateljev. Poljaki zahtevajo, da bodi vseučilišče poljsko. Odtod prihaja bojkot.

— **Koliko šol vzdržuje Budimpešta.** Ogrska prestolnica združuje 16 raznovrstnih šol, med temi 2 veliki realki, 3 višje trgovske šole, 2 višji dekleški šoli in gimnaziji, 1 obrtno risarsko šolo, 11 deških meščanskih šol, 16 dekleških meščanskih šol, 90 ljudskih šol, 3 sirotišnice in šole društva za reševanje mladine, 66 zavodov za varstvo otrok, 7 trgovskih tečajev za ženske, 4 obrtniške šole, 6 šol za trgovske pomočnike, 44 šol za rokodelske pomočnike in 6 ponavljalnih šol. V vseh teh šolah poučuje 2361 učiteljev in učiteljic, ki poučujejo skupno 82.897 učencev in učenk.

— **Kongres romunskih dijakov.** Iz Bukarešte poročajo, da bodo 20. septembra imeli tamkaj romunski dijaki vseh dežel, kjer bivajo Romuni, svoj kongres. Na tem kongresu bodo zlasti razpravljali o romunskih kulturnih stvarih.

— **Klerikalci in profesor Wahrund.** Po svoji brošuri, še bolj pa po gonji klerikalcev proti nji obče znani profesor Wahrund se mudi v kopališču Möders na Tirolskem. Kakor hitro so izvedeli klerikalci za njegovo bivanje, so se priklatili iz bližnje božjepoti Stifl ter priredili Wahrundu mačjo godbo ter mu grozili. Vsa zadeva je naznanjena orožništvu. Gostje v kopališču se čudijo sadovom klerikalnega hujskarenja od strani tirolskih duhovnikov. Klerikalci so pač povsod enaki.

— **Šolske reforme.** Naučno ministrstvo si je stavilo še celo vrsto nalog, ki jih reši prihodnje mesece. Najprej se temeljito revidirajo učni načrti obstoječih gimnazij in realk ter se popolnoma izpremene. Istotako se revidirajo učne knjige terčasoma nadomeste z novimi. Nadalje izda ministrstvo nove predpise za izpraševanje učiteljskega. Obenem z gimnazijami in realkami se reformirajo tudi učiteljska. Tudi glede disciplinarnih predpisov se izvrše že prihodnje leto temeljite izpremembe.

Z gospodarskega polja.

— **Obilo želoda** bo letos po Kranjskem. Tudi kostanji so dobro obrodili.

— **6,305.000 ljudi brez dela.** Gospodarska in denarna kriza v Ameriki hudo pritiska na delavstvo. Brez dela je 2,605.000 industrialnih delavcev, 1 milijon navadnih, 1 milijon transportnih in trgovskih, 200.000 rudarjev in pol milijona navadnih delavcev. To je po priliki toliko ubogega ljudstva, kolikor ima prebivalstva Hrvaška, Dalmacija, Bosna in Heregovina ter Srbija.

— **Zasajanje novih vinogradov na Štajerskem.** Iz deželnih in državnih trtnic na Štajerskem se je oddalo letošnje spomlad okrog 1,788.000 ameriških ključic, 450.000 korenjakov in 720.000 cepeljenih trsov. Ker so ameriške ključice letos dobro dozorele, ne bo drugo leto pomanjkanja trsja. Po javnih in zasebnih trtnicah je položenega v zemljo okrog devet milijonov trsja.

— **Letošnja sadna letina** se kaže po dosedanjih poročilih tako: 1. V Nemčiji bodo imeli letos pri vsem sadju srednje dobro letino. 2. V Švici je sneg in mraz dne 23. maja sadno drevje tako poškodoval, da ni upati na noben izvoz. 3. V Ameriki bodo imeli 70 do 80% polne letine, torej dobro letino. 4. V Bosni in Slavoniji bodo imeli navzlic gosencem in odpadu sadja obilo češpelj. 5. Na Češkem bo mnogo jabolk, malo hrušk, letina češpelj bo srednja. 6. Na Štajerskem bo mnogo jabolk in mnogo češpelj. 7. Na Tirolskem bo mnogo jabolk, malo hrušk in mnogo češpelj. Enako na Sp. Avstrijskem.

— **Centralna posojilnica slovenska v Krškem** je imela dne 25. junija svoj občni zbor. Ravnatelj Ivan Lapajne je v svojem nagovoru med drugim omenjal: Centralna posojilnica v Krškem je krepka podpora „Okrajni posojilnici v Krškem“ in še nekaterim sosednim posojilnicam. Ustanovila se je tem in drugim posojilnicam slovenskim v podporo in to že takrat, ko na Slovenskem še nobene zadrugne zveze ni bilo. Vodili jo pri tem pa niso strankarski politični nameni, kakor marsikatero drugo zadrugno zvezo, ampak čisti narodnogospodarski nagibi, ki jih bo tudi v bodoče imela pred očmi, ko bo priporočala vsem Slovincem narodnogospodarsko in politično slogo. Marsikatera druga zadrugna zveza se pa hoče osobito posredno okrepčati s pospeševanjem našemu narodu škodljivih strankarsko-politiških tendenc, kar sicer nji časosno koristi, a je narodu v trajno pogubo. — Utegne se pa zgoditi, da se že toliko let razcepljeni Slovinci politično zedinijo; takrat ne bodo pospeševali niti zadrugne zveze niti posamezne posojilnice in druge zadrugne več strankarske politike, zaradi katere so bile mnoge od njih ustanovljene. Takrat začne tudi mirno in uspešno delovanje vseh zadrugnih zvez, osobito tistih zadrug in posojilnic, ki se niso nikoli pečale s pospeševanjem take napačne politike. In k zadrugam te nepristranske, čisto narodne politične barve spada od svoje ustanovitve naša „Centralna posojilnica slovenska“ v Krškem.

Njen nadaljni obstanek je opravičen zaradi tega, ker se je v zadnjem času v bližini Krškega, v savski in krški dolini, na bregovih Save, Krke in Mirne, na Kranjskem in Štajerskem v obsegu krškega in brežiškega okrajnega glavarstva osnovalo vse polno posojilnic in denarnih zavodov ter zadrug, katerih skupno število je že čez 50. Za te posojilnice in druge zadrugne utegne postati naša „Centralna posojilnica“ prejalislej potrebno središče, in sicer na eni strani vir za pokritje njih potreb, na drugi pa zakladnica ter shramba za njih preostanke. — Zadrugni deleži se obrestujejo po 4%.

— **Vladne odredbe za gospodarsko povzdigo Trentina in Primorja.** „Wiener Zeitung“ objavlja program posameznih državnih odredb za gospodarsko povzdigo italijanskega dela Tirolske in Primorja. — V uvodu se navaja, da je vlada odločila, da mora analogno akcijo za gospodarsko povzdigo kakor v Dalmaciji pričeti tudi v teh dveh deželah. Komisija, ki jo je ministrski predsednik imenoval, da izdela program za gospodarsko in kulturno pospeševanje teh dežel, je predložila izgotovljene predloge, ki jih je ministrski svet odobril. Najprej se imajo izvršiti najnujnejša dela. Program obsega načrte, ki so bili že prej določeni. Toliko v Primorju kolikor v italijanskem delu Tirolske se ima izpopolniti cestno omrežje, železniški, poštni in brzojavni promet, telefonske in avtomobilne zveze. Istotako se ima v obeh deželah pospeševati poljedelstvo in obrt. Na polju bogočastne uprave se imajo uvesti razne olajšave za občine in obdanece; kar se tiče solstva, se ima zlasti izpopolniti poljedelski in ostali pouk, kakor bodo to zahtevale potrebe dežele. Končno se imajo v obeh deželah izvesti važne zdravstvene odredbe. Posebno skrb potrebuje Primorska od strani pomorske uprave z ozirom na nje obmorski položaj. Tu se imajo izpolniti in izboljšati obstoječe paroplovne proge ter dvigniti ribarstvo. Vlada namerava posamezne odredbe, v kolikor dopuščajo to finančna sredstva, izvesti v najkrajšem času. Program našteva potem posamezna nameravana dela, tako n. pr. se imajo dograditi pristanišča na več krajih v obmorskih mestih, v tržaškem, rovinjskem, puljskem in lošinjskem pomorskem okraju, zboljšati obstoječi svetilniki, zgraditi novi, izpopolniti zveze med kvarnerskimi otoki, pospeševati ribarstvo itd.

— **Naše ribarstvo.** Pišejo nam: Pogostoma je slišati pritožbe o pokončavanju rib posebno letos do zadnjega dobrodejnega dežja. Kako bi se dalo temu v okom priti, pač ni težko vprašanje. Vsaka tatvina ali poškodba, vsako zastrupljenje ali bodenje z orodjem naj bi se eksemplarično kaznovalo z zaporom in obsodbo na odškodnino — pa bi bilo kmalu bolje. Če pojde tako dalje kakor zadnji čas, bodo naše vode kmalu brez rib. Še nekaj. Deželni zbor kranjski bo naposled vendar prišel do dela. Ali bi se ne dalo kaj izdatnega storiti za ribarstvo. V drugih deželah pospešajo ribarstvu največjo pazljivost. Praga na pr. je za Vltavo kupila lansko leto za 100.000 K ribjega zaroda za oploditev. Kaj pa se stori pri nas? Morda bi vendar kazalo ustanoviti društvo, ki bi moglo ribarstvu kaj koristiti. Nekaj ljudi je vendar, ki se utegnejo stvari posvetiti.

— **Čistite zelje metuljevih jajo!** Na tisoč črno-pikastih metuljev obletava naše zeljnate sadike. Poglejte liste in videli boste kupčke, kakor proso debelih, rumenih jajčk. Iz teh se izležejo čez nekaj dni grde gosence, ki ogledajo zeljnate liste, da kažejo samo gola rebra. Ako hočete poleg svinjskih rebere pozimi prigrizniti okusnega zelja, preiskujte zeljnate liste in zmečkajte jajčeca. Boljše z enim pogledanjem 50 jajčk ugonobiti, kakor pa ves dan obirati ostudne gosence.

— **Bob.** Ta hvaležna rastlina, ki jo štejemo med sočivje, pri nas rada uspeva, a premalo jo čislamo. Bob sadimo spomladi s filozom okrog filzola, krompirja in korenja. Uspeva v vsaki zemlji in je izluščen in zabeljen tečna hrana. Olupljen (sirov) in posušen na solcu, potem zrezan in pražen kot prava kava, daje dobro slast in je redilen. Marsikje ga veliko goje in dajejo mleti. Ta moka, pomešana med domačo žitno moko daje slasten tečen kruh. Spoštujte stare domače pridelke! — A. S.

— **Jabolčni olupki** so izvrzten dodatek vsakemu čaju. Olupki se na peči ali v peči do trdega posuše in spravijo v papirnati vrečici na suhem kraju, da ne splesnjijo. — Kuhani olupki aromatično diše, delajo ves čaj slasten in okusen. Osobito za bolan želodec je to sredstvo prikladno, ker dela slast do jedi in pospešuje prebavanje. Kdor ne verjame, naj poizkusi. Letos se lahko olupkov nabere na mernike. To je tudi domača ekonomija. — A. S.

Raznoterosti.

× **Kongres slepcev.** Pretekli teden je zboroval v Manchesteru kongres slepcev. Udeleženci so bili iz vseh evropskih držav, pa tudi iz Indije, Avstralije, Amerike in Japonske. Predsednik Royle je pozdravil udeležence, ter humoristično obzvaloval, da ne more vseh videti. Potem se je razpravljalo, kako naj vlade posameznih držav skrbijo za slepce. Konstatiralo se je, da živi največ slepcev na Angleškem, kjer so jih našli približno 40.000. Zvečer so priredili slepci koncert s petjem in humoristiškimi deklamacijami.

× **Hči ustrella očeta.** Pri družini Amosa Polhemusa v Delmontu v Ameriki so vladali večni prepri. Kadar možu ni kaj uga-jalo, je žena godrnjala, kadar je pa žena go-drnjala, se je mož smejal. V družini so vla-dale že dlje časa neznosne razmere, zaradi ka-terih je oče skoro poblazel. Te dni je Polhemus prišel domov že najbrž z namenom, da pobije in postrelja vso družino. V kotu svoje sobe je opazil debelo gorjačo in hitel z njo v družinsko sobo, kjer je opazil svojo šestnajstletno hčer Alice; takoj je zavihtel nad njo debel kol, da se je Alice pri priči onesvestila in zgrudila na tla. Ta trenotek je prišla v sobo tudi najsta-rejša hči Helena in grozila očetu, da ona na-pravi konec pretepu, če ne miruje. Oče se ni zmenil za njene opomine, temveč hitel v gor-nje nadstropje, kjer je spala mati z najmlajšim otrokom. Divjak je tudi nad ženo zavihtel svoje orožje in jo udaril po hrbtu, da se je skrivila. Udarec je zadel tudi otroka v zibelci. Dočim je še stal pri postelji svoje žene in se pripravil na drugi mahljaj, da ženo ubije, se je pri-kazala na vratih Helena z besedami: „Vi ubi-jate svojo ženo, a hči svojega očeta.“ Sprožila je tri kroglice na Polhemusa, svojega očeta, ki je na mestu izdihnil. Streljanje in pobijanje v hiši je privabilo na lice mesta veliko sosedov. Hči je še držala kadeči se revolver, s katerim je ubila svojega očeta, v roki, ko jo je dospela policija aretirala. V svojo obrambo ni izpove-dala ničesar drugega, kot da so družinske raz-mere zahtevale, da se naredi konec takemu položaju. Da ni ona ustrelila očeta, bi mož svojo ženo gotovo ubil. Rajše je videla, da je mati živa, kot pa njen oče, ki se loti svoje žene.

× **2000 vrst rož.** Angleško rožno društvo priredi v londonskem botaniškem vrtu razstavo rož. Ta razstava poda popolno sliko o vrtnarski umetnosti glede kulture rož. Na razstavi bo videti tudi skoraj popolnoma črno rožo, dočim niso mogli vrtnarji še vzgojiti modre rože.

× **Velehrad na Moravskem** je obiskalo letos 160.000 romarjev in turistov.

× **Homatije na Turškem.** Grozna zmešnjava na Turškem se je v zadnjem času povečala zaradi dogodkov v tretjem armadnem zboru, ki jih je treba označiti kot vojaški upor iz političnih razlogov. Oficirji, ki so na čelu temu upor, so 13. pret. m. vročili konzular-skemu zboru v Monastiru spomenico, iz katere očitno izvira, da gre tu za mladoturško gi-banje. Kot Mladoturke se je najprej označevalo one moderne turške literarne kroge, ki so stali pod vplivom zapadnoevropske kulture. — Kakor je zapaziti povsod in zlasti v zadnjem času v vseh vzhodnoevropskih deželah, je literarno gibanje kmalu prešlo tudi na politično polje. Tako pojmujejo danes pod imenom Mlado-turkov vse one Turke, ki se vpirajo proti ob-stoječemu vladnemu sistemu in zahtevajo re-formo turške ustave in uprave po zapadno-evropskem vzorcu. Njih najbližji smoter je obnovenje konstitucije od l. 1876. — Turčija je namreč, kar vsi ne vedo — konstitucionalna država in ima svojo lepo sestavljeno konstitu-cijo. Le parlamenta ni, poslancev ni in se vlada zanjo le toliko briga, da hrani konstitucijo — v državnem arhivu. To je vsa razlika! Kakor znano, je sedanji sultan Abdul Hamid II., ki je dne 31. avgusta 1876., odstranil zaradi dozdevne blaznosti svojega prednika in brata Murada V., sledil temu na prestolu, je pod vplivom liberalnega velikega vezirja Midhat-paše nekoliko mesecev po nastopu vladarstva, dne 23. decembra 1876., podelil konstitucijo, ki je uvedla državno zastopstvo in je obljubi-la vsem pedanikom pravno enakost. Ali že 5. februarja 1877 je bil Midhat-paša duša konstitucije, izgnan. Prvo zasedanje turškega parlamenta je bilo zato brezuspešno. Kmalu potem je sledila rusko-turška vojna, po kateri je zavladala v Carigradu popolna zmešnjava.

× **Bele suznje.** Ogrska je dežela, kjer najbolj cvete trgovina z dekleti. To je v drugih deželah zelo kaznjivo, a na Ogrskem to ni tako hudo, pogosto se sploh ne kaznuje, ker se s tem poslom bavijo celo sami ministri! Tako so dokazali bivšemu ministru Polonyju, da je bil mešetar z dekleti. — Iz Budimpešte izgine vsako leto do 12 tisoč deklet, ki jih odpeljejo v razne „zavode“. A kje so madjarske de-vojke od drugod!? Javne hiše v južni Ameriki in po balkanskih državah so polne madjark. Mešetarji služijo s tem blagom masten denar. Tako je lani dokazalo sodišče na Dunaju neki Riehl, ki se je bavila s tem poslom, da je imela na leto 300 tisoč kron dohodkov. Na Ogrskem dobite takšnih pijavk na vsak korak, ki prodajajo ljudsko meso. To je strašno, a še strašnejše je, ako so takšni trgovci z ženskim mesom zaeno voditelji naroda, kakor je to na Ogrskem, kjer zasedajo takšni ljudje celo mi-nistrske stole.

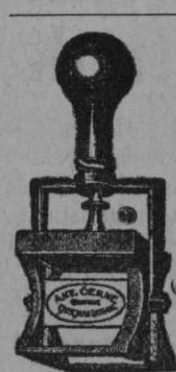
Uradni razpisi učiteljskih služb.
Št. 1017. Kranjsko. 153 1—1
Na trirazredni ljudski šoli v Moravčah je stalno oddati učno mesto z zakonitimi prejemki.
Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj predlagati do 16. septem-bra 1908.
Prosileci za stalno namučenje, ki še niso stalno nameščeni na kranjskih javnih ljudskih šolah, morajo dokazati z državno-zdravniškimi izpričevalom, da so telesno popolnoma sposobni za šolsko službo.
C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 16. avgusta 1908.

Slavnemu učiteljstvu se priporoča stara in znana gostilna pri

„Zlati ribi“

Izborna kuhinja in klet. — Vsak petek raki in sveže morske ribe.

Za obilni obisk se priporoča
38 12—7 M. Rozman.

Zavod za graviranje in izdela-vanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kav-čuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišej, mo-50 nogrami itd. itd. 52 31

Ceniki gratis in franko.

Zalogo šolskih zvezkov za Štajersko

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za Kranjsko po F. Levčevim lep-pisju iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom priporoča 53 26—16

A. Umek v Brežicah in Krškem.

Uzorce na zahtevanje zastoj in franko.

Ivan Bonač

v Ljubljani, Šelenburgove ulice 6

(nasproti glavni pošte)

priporoča slav. šolskim vodstvom svojo trgovino papirja in šolskih potrebščin.

Velika zaloga vsakovrstnih šolskih zvezkov, papirja, črnila itd. itd.

Edina zaloga Hardtmutovih svinčnikov v korist družbe sv. Cirila in Metoda.

(Prosim blag. zahtevati cenovnik, katerega do-pošljem brezplačno.)

Risarska stojala iz močne 1^a lepenke

po najnovejšem predpisu.
Velikosti I = 240 mm × 195 mm K 9—100 kom.
II = 280 mm × 200 mm „ 12— „ „
III = 350 mm × 250 mm „ 20— „ „

Močno izdelane zaponke za pritrjevanje predlog 100 kom. K 2'40. 152 4—1

Velika knjigovoznica.

Točna in solidna postrežba. Nizke cene.

P. n. učiteljstvu in sl. občinstvu se priporoča

Kavarna Evropa

v Ljubljani, na Dunajski cesti.

Na razpolago je „Učiteljski Tovariš“ in vsi drugi slovenski in velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pijačo je kar najbolje preskrbljeno.

Anton Tonejc, 27 26—18 kavarnar.

Vljudno priporočam p. n. učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, kakor tudi raznim čitalnicam in ljudskim knjižnicam svojo že mnogo let obstoječo in sedaj na novo izvrstno pre-urejeno

knjigovoznico Jos. Dežman

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 7.

Izvršujem vsa dela, od preprostih do najfinejših. Posebno solidno in ceno vezanje knjig za šolske, ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje raznih zapiskov, hranilnih in drugih knjižic ter iz-vrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjigovozsko stroko.

Cene sigurno najnižje.

Pri večjih naročilih znaten popust, oziroma pla-čam poštino od pošiljatev z dežele. Tako da naročnik radi pošiljatev nima nikalih stroškov. 83 26—11

Platno,

volneno blago in sukno, v vseh mo-gočih širinah in dolžinah, jako močno, šifon, croise, francoski beli in barvast satin, robci, brisače, bele in bar-vaste garniture za domačo porabo, oprave za neveste, vseskoz solidno blago, priznано najboljša dobava lastne manipulacije.

A. F. Fialka, specijalna veletrgovina v Treštatu pod Radhostem (Morava). Vzorec in ceniki franko. — Tovarniške cene. Ustanovljeno leta 1875. 88 13—11

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigo-101 12 6 tržicah naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravni zakoni** (IV. zvezek Prav-nikove zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvar-nim kazalom, obsegajoči XII in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga K 5—

2. **Odvetniška tarifa**; določila o rabi hrvatskega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom (20 tabel). 1906. Broširano K 1-80

3. **Zakoni o javnih knjigah**, zemljiških itd. (V. zvezek Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvatskem in slo-venskem jeziku, z vzorec knjižnih prošelj in vpisov. 1908. Knjiga v dveh delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga K 5-60 popolno v platno vezana K 6—

4. **Vzglede predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Broširana K 1—

5. **Kolkovina in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Stenska tabela na moenem papirju. 60 h.

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“.

Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorec prošnje. 1907. Mehko vezano K 4—40

Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah**. 1908. Cena mehko vezani knjižici K 8—80

Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna po-sebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjiga K 8—80

Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in ured-bi ter o zlozbi zemljišč**. 1908. Mehko ve-zano K 2—

Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o polj-ski okvari**. 1908. Mehko vezano K 8—80

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunajo le resnični in poštni izdatki; pri na-ročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kup-nina in 10 vin. poštne v gotovini ali poštinih znakah.

Kolega!

Svetujem Vam, da kupite svoji soprogi, s čimer ji na-pravite veselje.

Hočete?

Naročite ji krasno in praktično sukno za krilo. Čujta, kaj piše gea. učite-ljica Friš-ova iz Slatenice: „Jaz sem popolnoma zadovoljna: v dokaz služu to, da sem izmed osem kosov, ki ste mi jih poslali na izber, izbrala sedem.“

A glejte, kako so cenene:

1 kos sukna za celo straparno krilo K 1-90
1 „ „ „ kuhinjsko „ „ 2—
1 „ „ „ vrtilo „ „ 2-40
1 „ „ „ lepše „ „ 3—
1 „ „ „ prav lepo „ „ 3-40

Naročite takoj po povzetju od tvrdke

Adolf Buchta v Kamenci, p. Sadek v Poličky, Češko. 113 26—8

JAN BAŠTA

v Schönbachu pri Hebu (Češko),

sloveča trdka za dobavo godal, svetovnoznana zaradi svoje vsestransko priznane solidnosti, priporoča p. t. gg. učiteljem in zborovodjem svoje neprekošljive koncertne in orkestralne gosle, viole, bele, base, citre, kitare prvega reda ugodno doneče in prijetnih tonov z lesenimi ali kovinskimi stroji, dobre in trpežne strune za vsa godala, mojstrske gosli z lepim lokom in leseno škatuljo (9, 10, 12, 15 gl.). Ceniki gratis in franko.

Najugodnejša prilika za nakup. Vsaki instrument se pred odpošiljanjem strokov-njaško preizkusi.

Stare gosli in čela se zamenjuje za nove. Prva prodaja gramofonov in najpopol-nejših ploč.

Velecenjeni gospod! Poslane gosli so me po svoji ukusni obliki in vsled prijetnega glasu popolnoma zadovoljile! Mislim, da je dolžnost vsakega zavednega Čeha, da naroča svoje potrebščine pri Vaši cenji firmi, ki ne more z njo tekmovali nobena inozemska trdka. Želim Vam mnogo uspeha in ostajam prijateljsko vdani Fr. V. Mohapl, ravnatelj. L. 29./XII. 1906.

Ne kupujte pod roko od prekupeev, obrnite se najprej in naravnost na našo trdiko!

P. T. Jan Bašta, Schönbach! 89 18—11

Morem Vam sporočiti, da mi ugaaja poslani bas radi lepega glasu in primerne cene. Pošiljam Vam zadnje odplačilo z zagotovilom, da ste me popolnoma zadovoljili. Borovany u Olešnice, 2./I. 1908.

A. Zimmermann, ravnatelj.

Na tisoče pohvalnih pism svedoči gg. učiteljem in zborovodjem o kakovosti in primernosti mojih instrumentov.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6 nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njiju priznано najboljši, črni, medli 19 52—35

lak za šolske table.

Naročajte in priporočajte

šolske zvezke

slovenskega izdelka!

Založnik A. Slatnar v Kamniku.

Zaloga v Ljubljani pri V. Kenda,

V. Petričiču, Fr. Igljuču in dr. ter pri

trgovcih po deželi. 147—12 (3)

Cenovnik zastoj in poštne prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga

priznано pravih švicarskih

Union-ur

31 52—35

katerih tvornice delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaff-hausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlat-nine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden

urar in trgovec v Ljubljani

Prešernove ulice

nasproti frančiškanskemu samostanu.

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilserjeve ulice št. 5 blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa pod-nebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne

za gotov denar, na delna od-plačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52—30

Največja tvornica na jugu Avstrije

Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

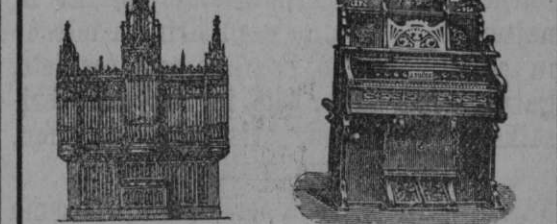
Odlikovane z zlatim zaslužnim križem s krono.

C. kr. privil. tovarne

orgelj in harmonijev

Jan Tuček, Kutna gora

(Češko) 25 26—1

stavi in dobavlja orglje vseh velikosti, sistemov in slogov, harmonije s stiskalnimi in sesalnimi sistemom (Cottage-orglje), klavirje in pianine najmodernjših konstrukcij.

3 do 5letna garancija. Ustanovljene l. 1869. Nizke cene. Tudi na obroke.

Tovarna je postavila že nad 6000 instrumentov. Ilustrirane prospekte orgel, cenike harmonijev in klavirjev gratis in franko.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka
v PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživlja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kaveji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339-88
Zavarovalnine	8.090.621-62
Izplačane škode in kapitali leta 1905	4.361.283-89
Rezervne in poroštvene zaloge	34.791.584-99
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391-24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781-48
Izplačana dividenda členom življen. oddelkov l. 1905	206.296-40
V vsem pa doslej	1.606.893-21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509-80
V 37 letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škode in nagrade	87.176.383-75

Vsa pojasnila daje 22 26-18

General. zastop. banke „Slavije“
v Ljubljani,
Gospoške ulice št. 12.

Pišite po vzorce!

Modno blago

volneno in pralno, damsko in moško, platno, damasti, namizni prti, brisače, blago za srajce in vsakovrstno drugo platneno in pavolnato blago stalnobarvni 13 26-22

ZEFIRI

prekrasnih modnih vzorcev za srajce, oblačila itd. samo dobre, preizkušene kakovosti priporoča

Razpošiljalnica za platneno in modno blago
V. J. Havliček a bratr
Podčbradi na Češkem.

Mnogo pohvalnic. Naročila za več nego 15 K pošiljamo poštne prosto. Zavitek s 40 metri pralnega blaga za 18 K franko.

Pišite po vzorce!

VERONIKA KENDA

v Ljubljani
na Dunajski cesti št. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učitelstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 14 52-52

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

Jos. Petričevih zvezkov.

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Specialna trgovina za opreme nevest. Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezene.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:

Kolodvorske ulice št. 8.

15 52-50

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učitelstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 17 26-18

Narodna knjigarna

12 52-43
v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učitelstvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Kaj podeli kavi lepo barvo in prijeten okus?

„Zvezdna“ in „Ciril-Methodova“

kavina primes.

Kupovalke teh izdelkov dobivajo od Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani brezplačno mesečnik „Slovenska Gospodinja“.

Fr. Burgar

Spodnja Šiška

(pri Ljubljani)

parotovarna lesnih izdelkov in vseh v mizarstvo stroko spadajočih del.

Izvršitev solidna, vestna in natančna. Cene nizke.

11 26-23

FR. STUPICA

v Ljubljani

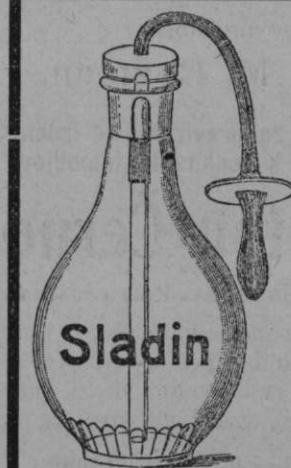
Marije Terezije cesta št. 1
in Valvazorjev trg št. 6

priporoča svojo zalogo najbolje priznanih slamoreznic, mlatilnic, vratil, čistilnic, strojev za košnjo in obračanje sena.

Kmetovalci, ki rabijo pumpe in cevi za vodo, vino in gnojnice, pluge in brane, peči, šteditilnike in poljedelsko orodje, so zagotovljeni najbolje postrežbe. Mlekarnam se priporočajo izvrstni posnemalniki in trpežne ročke za prenašanje in prevažanje mleka, traverze, železniške šine, vedno svež cement, strešna lepenka, štorja za strope, pločevina, nagrobni križi ter vse ključavničarsko, kovaško, kleparsko, stavbinsko, zidarsko, tesarsko in mizarstvo orodje vedno v zalogi. (9) 26 23

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in harmonije amerikan. sistema prodaja in izposoja
Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Maticice“
136 Ljubljana, Gradišče 11. 52 8

Mojih 7 otrok

in na tisoče drugih ne pije nič drugega nego **Sladin**, t. j. **dra. pl. Trnkóczyja sladni čaj** (naj se ne zameja s sladno kavo), ki se mu primeša **nekoliko** prekuhanega kravjega mleka in daje že en dan starim dojenčkom. Kot naravno preprosto, najbolj čisto, najceneje otroško redilo zaleže tudi tedaj, kadar druga redila ne izdajo več. Zadošča navadna dojilna steklenica. Prejel sem o njem pismena in ustna priznanja ter odkritosrčno zahvalo od mater, ki so obupavale, preden so rabile Sladin, dalje od zdravnikov in babic. 1 zavoj po 1/4 kilogr., 50 vin., zadošča za 20 do 30 dni. Dobiva se povsod. Po pošti franko 5 zavojev 3 krone 50 vin.

Lekarnar pl. Trnkóczy v Ljubljani, Kranjsko.

C. in kr. dvorni založnik

papežev dvorni založnik

odlikovani lekarnar

Gabrijel Piccoli

v Ljubljani, lekarna „pri angelju“, Dunajska cesta

priporoča sledeče izkušene izdelke:

Želodčna odvajalna tinktura krepča želodec, vzbuja slast ter pospešuje prebavo in odprte telesa 1 steklenica 20 h. — **Železnato vino** krepča malokrvne in nervozne osebe ter bledične in slabotne otroke. Polliterska steklenica 2 K. — **Salmijakove pastile** olajšujejo hripavost, razkrajajo sliz. 1 škatljica 20 h. — **Malinčev sok**, izboren naraven izdelek. Pomešan z vodo da za zdrave in bolne prijetno, žejo gasečo in zdravo pijačo. 1 kg steklenica K 1-50. — **Antirreumon** (cvet proti trganju) je najboljše sredstvo zoper reumatične boli. Bolni udje odrgnejo se s tem trikrat na dan. 1 steklenica 50 h. Na razpolago je mnogo zahvalnih pisem. Ceniki se razpošiljajo brezplačno in franko.

Naročila se izvršujejo točno po povzetju. 16 26-21

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učitelstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štampilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najpreprostejše do najfinejše. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznано dobro blago. Solidna in točna postrežba. 5 52-48

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom
v Ljubljani, Gradišče št. 4

priporoča sl. kraj. šol. svetom, šol. vodstvom in učitelstvu
uradne tiskovine
iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Tiskovine se izvršujejo v eni ali več barvah. Tiskanje muzikalij in časopisov. (2) 12-10

Litografija.

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.